

IZVJEŠTAJ

**o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva prosvjete,
sa izvještajima organa uprave iz nadležnosti Ministarstva za 2013. godinu**

**Podgorica,
februar 2014. godine**

SADRŽAJ

UVOD	3
I. NORMATIVNO-PRAVNI POSLOVI I HARMONIZACIJA PROPISA.....	5
II. OBLAST PROSVJETE	6
II.1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje	6
II.2. Osnovno obrazovanje i vaspitanje	7
II.3. Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama	9
II.4. Srednje opšte obrazovanje (gimnazije) i stručno obrazovanje.....	11
II.5. Nacionalni okvir kvalifikacija	13
II.6. Obrazovanje odraslih.....	14
III. OBLAST VISOKOG OBRAZOVANJA.....	15
III.1. Odsjek za učenički i studentski standard	17
III.2. Odjeljenje za međunarodnu saradnju.....	17
IV. INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE.....	18
V. OBLAST INSPEKCIJSKOG NADZORA	19
VI. OBLAST FINANSIRANJA RADA OBRAZOVNO-VASPITNIH USTANOVA I INVESTICIJA	20
IZVJEŠTAJ O RADU JAVNIH USTANOVA U NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA.....	23

Na osnovu člana 62 Zakona o državnoj upravi („Službeni list RCG“, br. 38/03 i „Službeni list CG“, br. 22/08 i 42/11), u skladu sa Programom rada Vlade za 2014. godinu, Ministarstvo prosvjete podnosi

IZVJEŠTAJ

o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva prosvjete, sa izvještajima organa uprave iz nadležnosti Ministarstva u 2013. godini.

UVOD

Ministarstvo prosvjete vrši poslove uprave u oblasti prosvjete, u skladu sa djelokrugom rada utvrđenim Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 5/2012, 26/12, 61/12 i 20/13).

Pored poslova utvrđenih ovom Uredbom, Ministarstvo prosvjete obavlja i poslove koji su utvrđeni:

- Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG“, br. 64/02, 31/05 i 49/07, i „Službeni list CG“, br. 45/10, 45/11, 39/13 i 44/13);
- Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, 45/10 i 39/13);
- Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10 i 40/11);
- Zakonom o obrazovanju dece sa posebnim obrazovnim potrebama („Službeni list RCG“, br. 80/04 i „Službeni list CG“, br. 45/10);
- Zakonom o gimnaziji („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07, i „Službeni list CG“, br. 45/10);
- Zakonom o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07, i „Službeni list CG“, br. 45/10 i 39/13);
- Zakonom o obrazovanju odraslih („Službeni list CG“, broj 64/02);
- Zakonom o visokom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 60/03 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 47/11 i 48/13);
- Zakonom o prosvjetnoj inspekciji („Službeni list RCG“, br. 80/04);
- Zakonom o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija („Službeni list CG“, br. 57/11);
- Zakonom o sportu („Službeni list CG“, br. 36/11 i 36/13);
- kao i podzakonskim aktima, donijetim za sprovođenje ovih zakona.

Rad Ministarstva prosvjete u 2013. godini odnosio se:

- na realizaciju Programa rada Vlade za 2013. godinu i zaključaka Vlade;
- zaokruživanje normativnog okvira za reformu obrazovanja;

- utvrđivanje i vođenje politike razvoja obrazovno-vaspitnog sistema Crne Gore;
- donošenje odgovarajućih strategija i unapređenje procesa pripreme ustanova obrazovanja i vaspitanja za primjenu reformskih rješenja u 2013. godini;
- sprovođenje upravnih postupaka u oblasti:
 - priznavanje i vrednovanje inostranih obrazovnih isprava,
 - izdavanja licenci za rad ustanovama predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja i organizatorima obrazovanja odraslih i licenci za izvođenje novih obrazovnih programa,
 - izdavanje propisanih saglasnosti,
 - izvršenje zakona i drugih propisa iz oblasti obrazovanja i vaspitanja;
 - stručne i administrativne poslove za:
 - Nacionalni savjet za obrazovanje,
 - Savjet za kvalifikacije,
 - Savjet za visoko obrazovanje,
 - finansiranje rada obrazovno-vaspitnih ustanova;
 - druge poslove, u skladu sa propisima.

Izveštaj o radu Ministarstva prosvjete koncipiran je u više cjelina, odnosno oblasti rada iz djelokruga Ministarstva.

- I. Normativno-pravni poslovi i harmonizacija propisa,
- II. Oblast prosvjete,
- III. Oblast visokog obrazovanja,
- IV. Oblast informacionih tehnologija,
- V. Inspekcijski nadzor,
- VI. Oblast finansiranja rada obrazovno-vaspitnih ustanova i investicija.

Ovim Izveštajem za navedeni period prikazane su na sažet način, najznačajnije aktivnosti i djelatnosti javnih ustanova u oblasti obrazovanja i vaspitanja:

- Centar za stručno obrazovanje,
- Ispitni centar,
- Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Uz Izveštaj dostavljamo i izvještaje drugih samostalnih organa uprave, nad čijim je radom Ministarstvo prosvjete vršilo nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada:

- Zavod za školstvo,
- Uprava za mlade i sport.

I. NORMATIVNO-PRAVNI POSLOVI I HARMONIZACIJA PROPISA

U skladu sa Programom rada Vlade za 2013. godinu pripremljeni su odnosno donijeti sljedeći zakoni: Zakon o izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o gimnaziji; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stručnom obrazovanju i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu.

Donijeti su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o načinu i postupku polaganja stručnog ispita za učenike koji ne nastavljaju obrazovanje; Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinu i postupku polaganja stručnog ispita; Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinu i postupku polaganja maturalnog ispita i Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje realizuju javno važeće obrazovne programe.

Takođe, donijet je Školski kalendar za školsku 2013/2014. godinu.

Sprovođenje propisa

U izvršenju propisa u oblasti obrazovanja i vaspitanja, Ministarstvo prosvjete je rješavalo u prvostepenom i drugostepenom upravnom postupku, izdavalo saglasnosti na opšta akta ustanova i saglasnosti na zakup nepokretnosti koje koriste obrazovno-vaspitne ustanove.

U 2013. godini podnijeto je 1.006 zahtjeva za priznavanje inostrane obrazovne isprave (o stečenom osnovnom, srednjem obrazovanju ili dijelu obrazovanja) radi nastavka obrazovanja ili zapošljavanja u Crnoj Gori. Izdato je 978 rješenja o priznavanju inostrane obrazovne isprave.

U toku izvještajnog perioda u drugostepenom upravnom postupku primljeno je 113 žalbi. Odbačene su dvije žalbe, a u jednom predmetu je postupak po žalbi obustavljen. Na nadležno postupanje proslijeđeno je 11 predmeta JU Viša stručna škola „Policajska akademija“ Danilovgrad i dva predmeta Upravi za mlade i sport.

Ukupno je usvojeno 42 žalbe, a odbijeno 55 žalbi. Na kraju godine nije ostalo neriješenih žalbi. U drugostepenom upravnom postupku rješavano je u propisanom roku.

U izvještajnom periodu, u predmetima koji se vode kod sudova, u kojima se Ministarstvo pojavljuje kao stranka, po zahtjevu Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa blagovremeno su dostavljena izjašnjenja i pripremljeni odgovori na tužbe. Takođe, pripremljeni su odgovori na tužbe u postupcima kod Upravnog suda Crne Gore u predmetima u kojima je Ministarstvo označeno kao stranka u postupku ili zainteresovano lice.

II. OBLAST PROSVJETE

II. 1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

U svim gradovima u Crnoj Gori organizovano je predškolsko vaspitanje i obrazovanje koje se odvija u samostalnim javnim ustanovama ili u okviru obrazovnih centara odnosno pri osnovnim školama.

U javnim predškolskim ustanovama u 2013. godini upisano je 15.718 dece, što je za 943 djeteta više u odnosu na prethodnu godinu.

U cilju povećanja kapaciteta predškolskih ustanova otvorena su četiri nova objekta u septembru 2013. godine:

- Centralni objekat JPU „Bambi“ u Tivtu u kome su obezbijeđeni uslovi za organizovanje sedam vaspitnih grupa;

- Vaspitna jedinica „Zvezdani vrt“ JPU „Đina Vrbica“ u Gradskoj opštini Golubovci, Glavni grad – Podgorica, u kojoj su obezbijeđeni uslovi za formiranje osam novih vaspitnih grupa;

- Vaspitna jedinica „Mala maslina“, JPU „Vukosava Ivanović-Mašanović“, Bar, u adaptiranom i opremljenom prostoru JU OŠ „Srbija“ u Starom Baru, u kojoj su formirane tri nove vaspitne grupe;

- Novi objekat JPU „Dragan Kovačević“ otvoren je u naselju Ozrinići u Nikšiću i u njemu su stvoreni uslovi za otvaranje pet vaspitnih grupa.

U svim predškolskim ustanovama pedagoški rad odvija se prema usvojenim standardima kvaliteta i primjenjuju se inovirani programi u organizaciji primarnog, kraćeg i specijalizovanog programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja u skladu sa potrebama i interesima dece i roditelja.

Nagrada „Oktoih“ za izuzetne rezultate u oblasti vaspitanja i obrazovanja za 2013. godinu dodijeljena je kolektivu JPU „Zagorka Ivanović“ sa Cetinja.

U saradnji sa Nacionalnom komisijom za UNESCO realizovan je projekat: „Interaktivne službe za rano i predškolsko obrazovanje“ namijenjen deci koja žive u seoskim oblastima. Interaktivne službe, opremljene neophodnim didaktičkim sredstvima, otpočele su s radom u JPU „Irena Radović“, Danilovgrad, JPU „Radmila Nedić“, Berane i JPU „Boško Buha“, Rožaje. Održane su obuke, prezentacije i sprovedene su aktivnosti za rad sa roditeljima i decom (individualni i grupni).

U cilju daljeg proširenja kapaciteta predškolskih ustanova Vlada je u decembru 2013. godine odobrila kreditno zaduženje 10 miliona eura kod Banke za razvoj SE (CEB) za gradnju sedam novih predškolskih ustanova u Pljevljima, Ulcinju, Baru i u Podgorici: Stari Aerodrom, Blok VI, Zagorič i u Gradska opština Tuzi. Planirano je da se projekat realizuje do kraja 2017. godine.

Problemi u predškolskom vaspitanju i obrazovanju:

- nedovoljni prostorni kapaciteti, posebno u Glavnom gradu - Podgorici, i opštinama Pljevlja, Ulcinj, Bar, Herceg Novi i Kotor;

- nedovoljna obuhvaćenost dece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem u manjim gradovima i na seoskom području;
- nedovoljna uključenost dece iz najosjetljivijih grupa u predškolsko vaspitanje i obrazovanje.

Mogući načini prevazilaženja problema:

- kontinuirano stvaranje uslova za povećanje broja dece u predškolskim ustanovama u svrhu ostvarivanja cilja da sva deca budu obuhvaćena predškolskim vaspitanjem;
- gradnja novih predškolskih ustanova u Bijelom Polju, Glavnom gradu – Podgorici (u Bulevaru Save Kovačevića, Bloku VI, Starom Aerodromu, Zagoriču i Tuzima), Baru, Pljevljima i Ulcinju;
- podrška osnivanju privatnih predškolskih ustanova i njihovo licenciranje u skladu sa zakonskom regulativom;
- usvajanje modela javno-privatnog partnerstva i raspisivanje javnog poziva za javno-privatno partnerstvo za izgradnju predškolskih ustanova u gradovima u kojima je najizraženiji problem nedostatka prostornih kapaciteta;
- pružanje novih usluga roditeljima i deci u skladu sa Strategijom ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja (2010-2015);
- organizovanje javnih kampanja o značaju ranog razvoja i obuhvata dece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem;
- povećanje broja dece iz najosjetljivijih grupa, sa naglaskom na decu romske populacije.

II.2. Osnovno obrazovanje i vaspitanje

U školskoj 2013/2014. godini nastavu u osnovnim školama pohađa 67.721 učenika. U Crnoj Gori ima 163 matičnih i 263 područnih ustanova. Učenici su raspoređeni u 3.420 odjeljenja (3.106 jednorazrednih i 314 višerazrednih). Osnovno obrazovanje traje devet godina i organizovano je u tri ciklusa.

Izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju regulisane su pojedine odredbe koje se odnose na dostupnost obrazovanja (obrazovanje kod kuće), osiguravanje podrške deci koja ne znaju ili nedovoljno znaju jezik na kome se izvodi nastava, jasnije definisanje uslova za upis učenika u školu, saradnje roditelja i škole, kao i preciznije određenje nivoa odgovarajuće stručne spreme nastavnika i saradnika.

Analiziran je nastavni plan osnovnog obrazovanja i vaspitanja u Crnoj Gori u odnosu na zemlje regiona i Evropske unije sa posebnim osvrtom na izborne predmete. Konceptija izbornih predmeta pruža mogućnost da učenici biraju predmete čijim izučavanjem mogu da ispolje i prošire svoja interesovanja i kreativnost.

Uspostavljene su mjere i aktivnosti na jačanju preduzetničke kompetencije kod učenika. Direktori škola i nastavnici su upoznati sa neophodnošću jačanja ove kompetencije kod svakog učenika, na svakom nastavnom času.

Nastavljen je projekat „Škola bez nasilja - sigurno školsko okruženje“ u saradnji sa Kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori. Pripremljen je Priručnik „Škola bez nasilja – ka sigurnom školskom okruženju“ i Brošura za roditelje. Za direktore osnovnih škola organizovana je prezentacija, a za stručne službe edukacija na temu suzbijanja nasilja.

Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije i D.O.O. „Telenor“ realizovalo je projekat „Osvoji internet, surfuj pametno“ u koji je bilo uključeno dvadeset pet škola. Projekat ima za cilj razvijanje vještina kod dece kako bi sigurno koristili internet i ohrabrivanje roditelja za uključivanje u aktivnosti dece u radu na računaru. Ovaj projekat je važan za ostvarivanje globalnog cilja - informaciona bezbjednost i stvaranja sigurnijeg internet okruženja.

Nagrada „Oktoih“, najveće crnogorsko priznanje u oblasti obrazovanja i vaspitanja, za izuzetne rezultate u prosvjetnoj djelatnosti za 2013. godinu iz oblasti osnovnog obrazovanja, dodijeljena je profesorici biologije Mirjani Vučinić iz JU Osnovne škole „Jugoslavija“ u Baru.

Nastavljena je realizacija projekta „Demokratske radionice“, uz finansijsku podršku ERSTE fondacije, koja se sprovodi u saradnji Ministarstva prosvjete i Skupštine Crne Gore. U okviru projekta kroz različite interaktivne radionice i na način prilagođen uzrastu učenika, деца i mladi, uzrasta od osam do petnaest godina, uz pomoć izabranih trenera uče kroz igru kako funkcioniše demokratija. Projekat „Demokratske radionice“ ima za cilj da kod mladih jača interesovanje za demokratiju i političke procese, omogući upoznavanje sa radom Parlamenta kao institucije i doprinese njihovom boljem razumijevanju.

U okviru saradnje sa nevladinim i drugim organizacijama, dostavljena je saglasnost za 31 projekat koji se realizuju u obrazovno-vaspitnim ustanovama. Najviše projekata odnosilo se na: poštovanje prava djeteta, učenje o vrijednostima mira i tolerancije, zaštitu životne sredine, zdrave stilove života, približavanje nauke i tehnike mladima i saradnju škole sa lokalnom zajednicom.

Kancelarija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda nastavila je u školskoj 2013/2014. godini sprovođenje projekta „Djeco, pišite Zaštitniku“, uz podršku Akcije za ljudska prava u Crnoj Gori i drugih partnera. Ministarstvo prosvjete u saradnji sa školama predstavlja značajan činilac u realizaciji aktivnosti predviđenih projektom.

Problemi u osnovnom obrazovanju i vaspitanju:

- veliki broj škola sa malim brojem učenika, posebno područnih odjeljenja na seoskom području i mogućnosti njihovog finansiranja;
- obezbjeđenje stručnog kadra za rad u školama na seoskom području;
- sistematsko sprovođenje samoevaluacije škole i obučenos nastavnog kadra za taj proces;

- kvalitetnije inicijalno obrazovanje nastavnika sa više časova praktične obuke;
- nedostatak osnovnih škola u Podgorici, posebno u naseljima: Stari Aerodrom, Blok V i VI, Zlatica, Tološi.

Mogući načini prevazilaženja problema:

- poboljšati kvalitet postignuća učenika odnosno primjenjivost znanja, što će se odraziti na bolje rezultate na međunarodnim testiranjima (PISA);
- donijeti Strategiju podrške talentovanim učenicima;
- unaprijediti obuke tako da obezbjeđuju nastavnicima sticanje nedostajućih kompetencija i generičkih vještina i punu funkcionalnost svih postojećih mehanizama profesionalnog razvoja nastavnika;
- promovisati razvoj preduzetništva i karijerne orijentacije u osnovnom obrazovanju;
- izborne predmete koncipirati prema željama i potrebama učenika.

II.3. Vaspitanje i obrazovanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama

Vlada Crne Gore usvojila je Strategiju inkluzivnog obrazovanja (2014-2018).

U saradnji sa Zavodom za školstvo definisana je uloga i način organizacije mobilne službe u cilju pružanja podrške deci s posebnim obrazovnim potrebama.

Posebne ustanove transformisane su u resursne centre. Izrađena su uputstva za prilagođavanje eksternih ispita deci s posebnim obrazovnim potrebama – za osnovnu školu i maturu.

Realizovan je projekat „Podrška posebnim odjeljenjima za inkluzivno obrazovanje“ kojim se za decu koja imaju umjerene i teže smetnje organizuje zajednička nastava pojedinih predmeta sa vršnjacima u redovnim odjeljenjima.

Na osnovu rješenja komisija za usmjeravanje vodi se evidencija o deci sa posebnim obrazovnim potrebama kojih je u 2013. godini 1.296.

Organizovana je eksterna provjera u saradnji sa stručnim službama škola (predlažu formu testa za interno-eksternu evaluaciju) u cilju individualizacije.

Za angažovanje asistenata koji obavljaju tehničku pomoć u nastavi za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama Ministarstvo je obezbijedilo 100.000,00 eura.

U saradnji s Resursnim centrom „Podgorica“, UNICEF-om i Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva udžbenici se prenose na audio zapis – CD.

U školama su u okviru SIMPLE projekta (IPA Adriatic) promovisane jednake šanse za obrazovanje bez obzira na porijeklo, etničku ili bilo koju drugu različitost. Kreirani su poster o jednakosti, koji se u školama nalaze na vidnom mjestu.

Ministarstvo je u cilju poboljšanja socijalne inkluzije i kohezije učestvovalo u projektu Savjeta Evrope i Evropske unije „Regionalna podrška inkluzivnom obrazovanju“ (IPA 2012) u koji je uključeno sedam osnovnih i srednjih škola.

Finalizovan je projekat „Servisi inkluzivnog obrazovanja (IPA 2010)“.

Problemi u oblasti vaspitanja i obrazovanja đece sa posebnim obrazovnim potrebama:

- prohodnost informacija o đeci sa posebnim obrazovnim potrebama na međuinstitucionalnom nivou;
- finansiranje dodatne stručne i tehničke podrške i pristupačnosti;
- stručno obrazovanje đece sa posebnim obrazovnim potrebama.

Mogući načini prevazilaženja problema:

- podsticati rano učenje i razvoj;
- unaprijediti sistem prikupljanja podataka o đeci sa posebnim obrazovnim potrebama;
- uspostaviti Individualni tranzicioni plan kojim se operacionalizuje saradnja osnovnih škola sa gimnazijama i stručnim školama;
- obezbijediti potrebnu infrastrukturu kako bi škole bile u potpunosti pristupačne za đecu sa smetnjama u razvoju;
- osmisлити dugoročan i održivi model asistencije kao tehničke podrške u nastavi;
- dalja saradnja sa NVO, donatorima i UN agencijama na implementaciji mjera i zadataka iz Strategije inkluzivnog obrazovanja.

Obrazovanje đece RE populacije u 2013. godini

U okviru projekta „Servisi inkluzivnog obrazovanja“ radilo se na prevenciji napuštanja školovanja kroz razvoj mehanizama detekcije i studije slučaja u 8 škola.

Pripremnim aktivnostima vrtića za upis u I razred osnovne škole obuhvaćeno je 87 đece RE zajednice.

U školskoj 2013/2014. godini organizovano je desegregisano obrazovanje RE đece iz kampova Konik 1 i 2 u šest podgoričkih osnovnih škola: JU OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin”, JU OŠ “Marko Miljanov”, JU OŠ “21. maj”, JU OŠ “Savo Pejanović”, JU OŠ “Vladimir Nazor” i JU OŠ “Vuk Karadžić”. Aktivnosti predstavljaju uvod u postepeno zatvaranje Područne ustanove JU OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin”.

Obezbijedeno je 969 besplatnih kompleta udžbenika. Preporučeno je školama da zainteresovanim Romima i Egipćanima odobre besplatno vanredno polaganje razreda, a po principu afirmativne akcije posreduje se za upis u srednje stručne škole. U saradnji sa visokoškolskim institucijama, primjenom istih mjera, mladi iz RE populacije podržani su u želji da ostvare svoje akademske ambicije.

Problemi u obrazovanju RE:

- prevazići segregaciju;
- poboljšati pohađanje nastave i školsko postignuće.

Mogući načini prevazilaženja problema:

- nastaviti aktivnosti koje se odnose na rano učenje i pripremne vrtiće za osnovnu školu;
- nastaviti desegregisano obrazovanje RE dece;
- nastaviti praćenje obuhvata i suzbijanje drop outa Romske i Egipćanske dece u obrazovanju;
- podržati i dalje srednjoškolsko obrazovanje.

Obrazovna politika u odnosu na LGBT osobe

Ministarstvo prosvjete je učestvovalo u izradi Strategije za unapređenje položaja LGBT osoba i Akcionog plana za 2013. godinu.

Urađena je Analiza zastupljenosti LGBT problematike u nastavnim programima i udžbenicima.

Sa Centrom za građansko obrazovanje uz podršku Savjeta Evrope Ministarstvo je promovisalo obrazovne mjere Strategije kao dio Kampanje "Podizanje nivoa svijesti u školama o nediskriminaciji".

Pripremljen je informativno-edukativni liflet, sprovedena analiza i predložene mjere za inoviranje obrazovnih dokumenata;

Realizovana je obuka za 30 nastavnika predmetnih programa Građansko vaspitanje i Zdravi stilovi života o nediskriminaciji.

Problemi u obrazovanju u odnosu na LGBT osobe:

- tradicionalni stavovi prema LGBT.

Mogući načini prevazilaženja problema:

- predložiti mjere za inoviranje predmetnih programa;
- realizovati dalje obuke za nastavnici i stručni kadar;
- promovisati nediskriminaciju.

II.4. Srednje opšte obrazovanje (gimnazije) i stručno obrazovanje

U Crnoj Gori postoji 12 gimnazija, od kojih je jedna privatna, i 11 srednjih mješovitih škola koje realizuju obrazovni program opšte gimnazije.

U Tuzima, Ulcinju i Plavu postoje dvojezične opšte gimnazije.

U školskoj 2012/2013. godini gimnazije je pohađalo 10.410 učenika.

Nastavni plan opšte gimnazije sadrži: obavezne predmete; obavezne izborne predmete; obavezne izborne sadržaje i eksterni maturalni ispiti.

Organizaciju i izvođenje teorijske nastave iz obaveznih izbornih predmeta utvrđuje gimnazija.

Listu i sadržaj obaveznih izbornih predmeta donosi Ministarstvo prosvjete na prijedlog Nacionalnog savjeta za obrazovanje.

Osnovni cilj uvođenja eksternog maturalnog ispita je unapređivanje i objektivnije evaluiranje kvaliteta srednjoškolskog obrazovanja, zasnovanog na mjerljivim standardima znanja.

U junu 2013. godine održan je treći eksterni maturalski ispit u svim gimnazijama i srednjim mješovitim školama koje realizuju obrazovni program opšte gimnazije.

U saradnji sa Zavodom za školstvo prati se kvalitet i realizacija nastavnih planova i programa u gimnazijama.

Programi stručnog obrazovanja realizuju se u 35 stručnih i mješovitih škola i dva obrazovna centra u svim opštinama u Crnoj Gori. Po programima stručnih škola obrazuje se ukupno 20.758 učenika. Učenicima se u okviru stručnog obrazovanja, u 15 sektora, nudi 31 obrazovni program srednjeg stručnog obrazovanja u trajanju od tri godine, 68 obrazovnih programa srednjeg stručnog obrazovanja u trajanju od četiri godine i dva obrazovna programa višeg stručnog obrazovanja u dvogodišnjem trajanju.

Za nastavnike koji u toku svog školovanja nijesu izučavali pedagogiju, psihologiju i metodiku pripremljen je model obuke nastavnika stručno-teorijskih predmeta i praktične nastave, a pripremljen je i model obuke direktora, čija je primjena počela od školske 2013/2014. godine. Projekat LuxDevelopment MNE/011 je podržao izradu Priručnika o ocjenjivanju u stručnom obrazovanju, koja treba da unaprijedi sistem provjeravanja i ocjenjivanja znanja, vještina i kompetencija učenika, da se metode ocjenjivanja unaprijede i modernizuju, kako bi se osiguralo da obrazovanje bude usklađeno sa potrebama tržišta rada i učenika.

Sa Privrednom komorom Crne Gore potpisan je Protokol o saradnji u cilju daljeg unapređivanja odnosa i jačanja saradnje u procesu prilagođavanja sistema obrazovanja potrebama privrede. Formiran je zajednički fond za stipendiranje učenika iz koga su dodijeljene stipendije za 60 učenika. Za školsku 2013/2014. godinu stipendije su dodijeljene učenicima prvog razreda stručnih škola koji se obrazuju po obrazovnim programima: Kuvar, Elektroinstalater, Zavarivač, Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije, Automehaničar, Keramičar, Instalater u građevinarstvu, Poljoprivredni tehničar, Elektrotehničar energetike.

Problemi u stručnom obrazovanju:

- partnerstvo i saradnja između škole i lokalne sredine;
- nedovoljna zainteresovanost učenika za upis u pojedina područja rada i obrazovne profile;
- učešće službi karijernog informisanja i savjetovanja u profesionalnom usmjeravanju učenika osnovnih škola;
- povezanost opšteobrazovnog i stručnog dijela obrazovnih programa;
- izdavanje udžbenika za obrazovne programe u stručnom obrazovanju;
- sistemski pristup obuci nastavnika.

Mogući načini prevazilaženja problema:

- povećati uključenost poslodavaca i lokalne uprave u afirmisanju stručnog obrazovanja kroz učešće u stipendiranju deficitarne kvalifikacije;

- nastaviti uspostavljanje Nacionalnog okvira kvalifikacija;
- unapređivati socijalno partnerstvo i aktivno uključivanje partnera u planiranje organizaciju i realizaciju stručnog obrazovanja;
- izgraditi cjeloviti sistem obezbjeđivanja kvaliteta;
- izraditi sistem praćenje učenika nakon završetka obrazovanja;
- definisati strategiju izrade udžbenika i nastavnih materijala u stručnom obrazovanju;
- unapređivati inicijalno i kontinuirano obrazovanja nastavnog kadra i stručno usavršavanje kadra koji radi u obrazovanju odraslih;
- definisati upisnu politiku koja će odraziti potrebe tržišta rada;
- unapređivati sticanje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje u inicijalnom obrazovanju, uključujući preduzetništvo;
- poboljšati fleksibilnost stručnog obrazovanja kroz izradu obrazovnih programa baziranih na ishodima učenja.

II.5. Nacionalni okvir kvalifikacija

Nastavljene su aktivnosti na razvoju Nacionalnog okvira kvalifikacija, koje se odnose na rad sektorskih komisija i Savjeta za kvalifikacije i pripremi škola za implementaciju programa, baziranih na ishodima učenja.

Sektorske komisije su stručna tijela, formirana na bazi partnerstva i čine ih predstavnici poslodavaca, sindikata, univerziteta, nadležnih ministarstava i ustanova. Zadatak komisija je da razmatraju stanje i tendencije na tržištu rada u svom sektoru, postojeće kvalifikacije, identifikuju potrebe za kvalifikacijama, u skladu sa potrebama tržišta rada i društva, predlažu razvoj novih kvalifikacija na svim nivoima.

Formirane su sektorske komisije:

- za zdravstvo i socijalnu zaštitu (usvojena četiri standarda zanimanja, dvije inicijative za razvijanje kvalifikacija nivoa obrazovanja i jedna inicijativa za razvijanje stručne kvalifikacije);
- za inženjerstvo i proizvodne tehnologije (usvojeno pet inicijativa za razvijanje kvalifikacija nivoa obrazovanja i jedanaest inicijativa za razvijanje stručnih kvalifikacija);
- za turizam, trgovinu i ugostiteljstvo (usvojene četiri inicijative i jedan standard zanimanja);
- za ekonomiju i pravo (deset inicijativa za razvoj kvalifikacija, jedan standard zanimanja, jedan standard kvalifikacija i jedan ispitni katalog);
- za obrazovanje i osposobljavanje (razmatrana podjela sektora na podsektore i oblasti);
- za saobraćaj i komunikacije (usvojeno šest inicijativa, dva standarda zanimanja, dva standarda kvalifikacija i dva ispitna kataloga);
- za informacione tehnologije (usvojeno pet inicijativa).

Savjet za kvalifikacije održao je šest sednica. Na sednicama je usvojeno: šest standarda zanimanja, 37 inicijativa za razvijanje stručne kvalifikacije, šest standarda

stručne kvalifikacije, šest ispitnih kataloga i 24 inicijative za razvijanje kvalifikacije nivoa obrazovanja. Važno je napomenuti da su inicijative za razvijanje novih kvalifikacija do petog nivoa zahtjevnosti podnosili poslodavci. Takođe, ustanove visokog obrazovanja su podnijele 12 inicijativa za razvijanje kvalifikacija nivoa šest, sedam i osam, što pokazuje da su svi partneri shvatili dobre strane uspostavljanja Nacionalnog okvira kvalifikacija i razvoj kvalifikacija baziranih na ishodima učenja.

Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je odgovarajuće ispitne kataloge za provjeru znanja, stečenih neformalnim i informalnim putem radi sticanja nacionalne stručne kvalifikacije iz oblasti željezničkog saobraćaja, turizma, ugostiteljstva i usluga. Ministarstvo prosvjete izdalo je 41 licencu za ispitivače za stručne kvalifikacije. Na ovaj način stvoreni su uslovi, propisani Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama, da Ispitni centar izvrši provjeru ranije stečenih znanja kandidata.

Na osnovu standarda kvalifikacija, usvojenih na Savjetu za kvalifikacije, urađena su dva modularizovana i kreditno vrednovana obrazovna programa. Njihova primjena počela je u školskoj 2013/2014. godini. Uz podršku Projekta LuxDevelopment MNE/011 organizovana je obuka nastavnika i direktora za primjenu ovih obrazovnih programa iz jedanaest škola koje su počele sa primjenom ovih programa.

Pripremljen je nacrt Izvještaja o referenciranju Nacionalnog okvira kvalifikacija sa Evropskim okvirom kvalifikacija, u skladu sa Criteria and procedures for referencing national qualifications levels to the EQF, Ares (2009) 89092. Izvještaj o referenciranju NOK-EQF predstavlja osnovni dokument kojim Crna Gora izvještava o sprovedenom postupku povezivanja nivoa Nacionalnog okvira kvalifikacija u Crnoj Gori (Crnogorskog okvira kvalifikacija) sa Evropskim okvirom kvalifikacija za cjeloživotno učenje, a time posredno i sa nacionalnim okvirima kvalifikacija drugih evropskih zemalja.

II.6. Obrazovanje odraslih

U 2013. godini posebna pažnja je bila posvećena praćenju implementacije Godišnjeg plana obrazovanja odraslih. Ovim Planom obuhvaćeno je i finansijski podržano pet prioritarnih oblasti obrazovanja odraslih: stručno obrazovanje i usavršavanje, osnovno obrazovanje, razvoj ključnih kompetencija, obrazovanje i osposobljavanje kadra koji radi u obrazovanju odraslih i obrazovanje ranjivih grupa.

U cilju promovisanja i popularizacije obrazovanja odraslih Ministarstvo je u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje organizovalo manifestaciju „XII Dani obrazovanja i učenja odraslih“.

Sprovedene su aktivnosti licenciranja ustanova za obrazovanje odraslih. U postupku licenciranja ustanova Ministarstvo je izdalo 5 licenci za rad novim organizatorima obrazovanja odraslih i 4 dopune licenci za implementaciju programa obrazovanja odraslih tako da je ukupan broj licenciranih ustanova za obrazovanje odraslih 81. U oblasti rada auto škola izdato je 5 licenci za rad novih auto škola i 1 dopunu licence.

Nacionalni savjet je u oblasti obrazovanja odraslih usvojio 9 programa obrazovanja za sticanje stručnih kvalifikacija i 24 programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina. Ukupan broj usvojenih programa obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije je 92, a programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina je 71.

III. OBLAST VISOKOG OBRAZOVANJA

Privremeno je otvoreno i zatvoreno poglavlje 26 Obrazovanje i kultura što predstavlja potvrdu da je Crna Gora na pravom putu evropskih integracija u oblasti obrazovanja. Zatvaranje poglavlja bez dodatnih kriterijuma znači da je nacionalna legislativa u oblasti obrazovanja usaglašena sa propisima Evropske unije, kao i da Crna Gora aktivno učestvuje u otvorenom metodu koordinacije koji ima za cilj razmjenu dobre prakse sa drugim zemljama, koristi EU programe i fondove koji su joj na raspolaganju (Tempus, Erasmus Mundus).

Vlada Crne Gore je utvrdila broj studenata za upis u prvu godinu osnovnih studija i postdiplomskih specijalističkih studija na Univerzitetu Crne Gore za 2013/2014. studijsku godinu, koji će se finansirati iz Budžeta.

Sproveden je Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem u okviru koga je priliku da se stručno osposobi kod izabranog poslodavca dobilo je 4.211 visokoškolaca.

Savjet za visoko obrazovanje izdao je 16 sertifikata o akreditaciji ustanova i studijskih programa i dva sertifikata o reakreditaciji ustanova visokog obrazovanja i studijskih programa.

Ministarstvo prosvjete je izdalo dva rješenja o licenci za rad i dva rješenja o dopuni licence za rad ustanovama visokog obrazovanja i tri rješenja o odbijanju zahtjeva za dopunu licence.

ENIC centru Ministarstva prosvjete je tokom 2013. godine podnijeto 2.298 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava. Ukupno je izdato 2.060 rješenja o priznavanju obrazovnih isprava u svrhu zapošljavanja.

Ministarstvo prosvjete je uključeno u četiri nova Tempus projekta (“Razvoj pristupa zasnovanog na ishodima učenja – kao načina za bolju uporedivost, priznavanje i zapošljivost”, Unapređenje sistema obrazovanja u oblasti internet bezbjednosti u Crnoj Gori”, Projekat “Reforma kurikuluma u oblasti obrazovanja medicinskih sestara na Univerzitetima na Zapadnom Balkanu zasnovana na kompetencijama” i „Modernizacija i usklađivanje obrazovanja u oblasti pomorstva u Crnoj Gori i Albaniji“) izabrana po konkursu za 2013. godinu.

Program mobilnosti akademskog osoblja i studenata realizuje se kontinuirano s obzirom na to da se konkursi na osnovu multilateralne, bilateralne saradnje i konkursi za stipendije koje nude strane vlade - organizacije objavljuju tokom cijele godine (Ruska Federacija, Japan, Francuska, Italija, Kina, Slovačka, Austrija, Češka, Ukrajina, Rumunija, Hrvatska, Slovenija, Grčka, Egipat, Turska, UNESCO, DAAD, CEEPUS program, Go Styria program stipendija, Višegrad program stipendija). Na godišnjem nivou dodijeljeno je 300 stipendija.

U okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost“, koji se finansira iz kredita Svjetske banke, u 2013. godini realizovano je sljedeće:

- angažovan je međunarodni ekspert sa zadatkom da analizira postojeće stanje i sačini „Mapu puta“ u oblasti obezbjeđenja kvaliteta, odnosno unapređenja ove oblasti. Savjet za visoko obrazovanje usvojio je eksperstski izvještaj;
- u procesu reforme finansiranja visokog obrazovanja angažovan je međunarodni ekspert za visoko obrazovanje, čiji zadatak je bio da sačini detaljnu analizu postojećeg stanja i da preporuke za unapređenje ove oblasti, u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Sačinjen je Izvještaj u kome su predložena dva modela finansiranja visokog obrazovanja, sa planom realizacije;
- angažovana je EUA (Evropska asocijacija univerziteta) u cilju sprovođenja eksterne evaluacije svih visokoobrazovnih institucija, odnosno koordinisane institucionalne eksterne evaluacije. Pored pojedinačnih izvještaja za svaku visokoobrazovnu ustanovu, do kraja 2014. godine biće urađen i izvještaj o sistemu visokog obrazovanja u Crnoj Gori.
- urađeno je „Istraživanje percepcije poslodavaca o relevantnosti visokoškolskih programa i kvalifikacija i analiza potreba tržišta rada“. Istraživanje je sprovedeno od strane kompanije IPSOS i Ministarstva prosvjete je dostavljen Izvještaj o percepciji poslodavaca o relevantnosti visokoškolskih programa i kvalifikacija. Istraživanjem je bilo obuhvaćeno 600 poslodavaca iz javnog, privatnog i nevladinog sektora. Na osnovu ovog istraživanja urađena je Studija o potrebama tržišta rada u oblasti visokog obrazovanja;
- urađena je strateška procjena stanja objekata svih studentskih domova, koja sadrži podatke o stanju studentskih domova i preporuke za neophodne investicije u cilju poboljšanja uslova, kao i procjenu budžeta predloženih investicija. Projektom je opredijeljeno 625.000,00 eura za renoviranje studentskih domova u Crnoj Gori;
- u okviru komponente projekta “Internacionalizacija visokog obrazovanja” počele su aktivnosti na izradi Studije o programima mobilnosti, koja će sadržati informacije za crnogorske studente o mogućnostima studiranja u inostranstvu, sa akcentom na Evropu i SAD;
- urađena je Studija izvodljivosti za realizaciju praćenja karijere svršenih studenata.

Otvoren je novi Studentski dom u Podgorici, vrijednosti oko 8.000.000,00 eura. Izgradnja je realizovana po modelu javno-privatnog partnerstva, pri čemu je Vlada obezbijedila zemljište i naknade za komunalno opremanje građevinskog

zemljišta. Objekat raspolaže sa 126 dvokrevetnih i 70 trokrevetnih soba, ukupnog kapaciteta 462 mjesta i sljedećim sadržajima: recepcijom, kancelarijskim prostorom za administraciju, tehničkim prostorijama, bibliotekom sa čitaonicom kapaciteta 84 mjesta, kao i internet salom sa 20 mjesta. Svaka soba posjeduje sanitarni čvor i internet priključak.

Započeta je izgradnja Sportske dvorane Univerziteta Crne Gore, bruto površine 3.290m², u vrijednosti 3.353.497,80 eura.

III.1. DIREKCIJA ZA UČENIČKI I STUDENTSKI STANDARD

Za studijsku 2013/2014. godinu dodijeljeno je 3.468 studentskih kredita. Talentovanim učenicima dodijeljene su 204 stipendije i 287 stipendija najboljim studentima.

Učenicima i studentima koji su se zadesili u željezničkoj nesreći na Bioču ili su u nesreći izgubili roditelje dodijeljene su 84 stipendije.

Obezbijedena je dotacija za 5.089 učenika i studenata u deset domova učenika i studenata u Crnoj Gori.

Obezbijedena su sredstva za participaciju prevoza u prigradskom saobraćaju za učenike osnovne i srednje škole, kao i za studente u prigradskom i međugradskom saobraćaju - ukupno 11.860 korisnika.

Izmirene su obaveze za troškove goriva, održavanja i registracije za 81 školsko vozilo za 73 škole.

Problemi u radu Direkcije i mogući načini prevazilaženja problema:

Veoma su izraženi problemi u načinu ostvarivanja prava na participaciju prevoza i učenika i studenata jer je neophodno kvalitetno organizovati prevoz učenika. Jedan od načina prevazilaženja ovog problema je da lokalne samouprave preuzmu organizovanje prevoza na svojoj teritoriji.

III.2. ODJELJENJE ZA MEĐUNARODNU SARADNJU

U 2013. godini potpisani su sljedeći bilateralni sporazumi u oblasti obrazovanja i sporta:

- Sporazum o saradnji između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije u oblasti obrazovanje, potpisan 11. marta 2013. godine;
- Sporazum o saradnji u oblasti politike, mladih, fizičkog obrazovanja i sporta između Ministarstva prosvjete Crne Gore i Ministarstva mladih i sporta Ukrajine, potpisan 13. juna 2013. godine.

Potpisani su ugovori o donacijama Vlade Japana koja je donirala ukupno 344.978 eura za JU OŠ „Aleksa Đilas Bečo“ u Mojkovcu, JPU „Zagorka Ivanović“ na Cetinju, JU Dom zdravlja Bijelo Polje i JP „Vodovod i kanalizacija“ na Cetinju,

kao podršku unapređenju ekoloških usluga i poboljšanju zdravstvenog i obrazovnog sistema u Crnoj Gori.

U saradnji Ambasade Finske u Beogradu i Ministarstva prosvjete Crne Gore održana je Konferencija „Obrazovanje kao ključ uspjeha - finsko iskustvo”. Cilj Konferencije je bio da se u Crnoj Gori predstavi finski obrazovni sistem i postave osnove za buduću saradnju u oblasti obrazovanja između Finske i Crne Gore.

IV. INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE

Infrastruktura

Obezbijeđeno je devet računara za dvije srednje škole. Obnovljen je ugovor za pružanje usluga satelitskog interneta za 58 osnovnih škola, a takođe je ugrađena oprema i doveden satelitski internet signal u još tri škole tako da sada sve obrazovno-vaspitne ustanove imaju internet konekciju.

Obuke

Iz IPA fonda obezbijeđena su sredstva za obuku 2.026 nastavnika po ECDL standardu u cilju povećanja informatičke pismenosti među zaposlenima u prosvjeti. U toku 2013. godine obuku je završilo i steklo ECDL sertifikat oko 1.600 zaposlenih iz osnovnih i srednjih škola.

Projekat MEIS

MEIS aplikacija je implementirana u svim osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori. Svakodnevno se vrši kontrola unosa podataka i analiza podataka. U sistemu ima oko 9.000 korisnika koji rade unos podataka i koriste brojne izvještaje iz sistema.

Započeto je uvođenje MEIS aplikacije u resursne centre, predškolske ustanove i muzičke škole.

On-line časopis „Prozor“

U saradnji sa Microsoft-om uređuje se on-line časopis “Prozor” u kome se objavljuju novine iz svijeta tehnologije primjenljive na obrazovni proces. U on-line časopisu članke objavljuju nastavnici iz crnogorskih škola koji koriste ICT u nastavi. Časopis je dostupan na adresi <http://pilprozor.wordpress.com>.

Projekat „Family Safety“

Sa kompanijom “Microsoft” pokrenut je proces instalacija programa Microsoft Live Family Safety na računarima u školskim učionicama. Instalacijom ovog programa obezbjeđujemo da se na školskim računarima ne može sa interneta biti prikazan sadržaj neprikladan za decu. Ovaj program služi i za kontrolu i ograničenje pristupa sajtovima koji odvlače pažnju deci u toku nastave.

Program je instaliran u dvadesetak škola sa oko desetak hiljada učenika. U planu je da se program u narednom periodu instalira u svim osnovnim i srednjim školama. Instalacija ovog programa u obrazovno-vaspitnim ustanovama je od

velikog značaja, jer su svi učenici osnovnih i srednjih škola u prilici da koriste računare.

V. OBLAST INSPEKCIJSKOG NADZORA

U 2013. godini Prosvjetna inspekcija je:

- obradila 340 predmeta;
- sačinila 167 zapisnika o izvršenim inspekcijskim nadzorima sa naloženim preventivnim mjerama za otklanjanje nepravilnosti, a koje su se odnosile na: organizaciju obrazovno vaspitnog rada, rad stručnih organa, organa upravljanja i rukovođenja u ustanovi, upis, prava i obaveze dece, način ocjenjivanja i napredovanja učenika, organizaciju i provođenje vanrednih ispita u osnovnoj i srednjoj školi, organizaciju rada domova učenika;
- donijela tri rješenja o naloženim upravnim mjerama subjektima nadzora za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, koja su se odnosila na nezakonit rad direktora, način polaganja stručnog ispita nastavnika i zabranu obavljanja pripravničkog staža. Dva rješenja su izvršena, dok je na jedno izjavljena žalba, nakon čega je isto poništeno;
- sačinila 83 službene zabilješke o rješavanju spornih pitanja u toku postupka inspekcijskog nadzora, koja su se odnosile na: organizaciju obrazovno vaspitnog rada, način obavljanja pripravničkog staža, način polaganja stručnog ispita, način ocjenjivanja i napredovanja učenika, polaganje razrednih ispita, vođenje pedagoške dokumentacije, konfliktne situacije na relaciji: direktor - nastavnici, direktor - pomoćno osoblje, učenik nastavnik, učenik - direktor i dr.;
- donijela 13 pisanih zaključaka, od čega 12 za obustavu postupka inspekcijskog nadzora, a 1 zbog nenadležnosti;
- uputila 138 obavještenja subjektima nadzora o preduzetim mjerama i druga obavještenja strankama;
- dala dva prijedloga za pokretanje prekršajnog postupka;
- dala tri prijedloga za razrešenje direktora škole;
- prosljedila 8 predmeta na nadležnost odgovarajućim institucijama;
- izvršila provjeru vjerodostojnosti 8 školskih isprava;
- izvršila 9 inspekcijskih nadzora na inicijativu Uprave za antikorupcijsku inicijativu i na anonimne prijave putem telefonske linije za antikorupciju, koja je otvorena pri Prosvjetnoj inspekciji. Četiri inicijative su bile neosnovane, u tri su nepravilnosti otklonjene za vrijeme nadzora, dok su dvije procesuirane na dalji postupak u 2014. godini;
- sačinila 107 dopisa organima i institucijama koja se mogu označiti kao „ostala akta“.

VI. OBLAST FINANSIRANJA RADA OBRAZOVNO-VASPITNIH USTANOVA I INVESTICIJA

U toku 2013. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- obaveze iz Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete, koje se odnose na 0,2% uplate za Sindikat su u potpunosti realizovane po svim programima;
- zahtjevi po osnovu otpremnina za odlazak u penziju (204 zahtjeva) i pomoći za slučaj smrti člana uže porodice (432 zahtjeva) su realizovani u iznosu od 460.000,00 eura;
- Ugovor sa Stambenom zadrugom „Solidarno“ u iznosu 150.000,00 je realizovan;
- Program za stručno obrazovanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem je realizovan preko Ministarstva. Od strane Zavoda za zapošljavanje isplaćene su zarade za 1.607, a Uprave za kadrove za 2.348 pripravnika.
- isplaćene su otpremnine za radnike za čijim radom je prestala potreba (115 radnika) u iznosu 629.574,00 eura.

Aktivnosti na realizaciji projekata završetka izgradnje ili dogradnje objekata:

- rekonstruisana je II faza Studentskog doma. Ukupna vrijednost radova iznosila je 221.567,12 eura;
- u okviru projekta „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“, izvršena je rekonstrukcija na 5 (pet) školskih objekata (JU OŠ „Salko Aljković“ u Pljevalja, JU OŠ „Vlado Milić“ u Podgorici, JU OŠ „Vuk Karadžić“ u Podgorici, JU OŠ „Maksim Gorke“ u Podgorici i JU OŠ „Njegoš“ u Danilovgradu). Ukupna vrijednost radova iznosila je 2.726.999,00 eura;
- potpisan je Sporazum sa NVO „Fondation Caritas Luxembourg“, o saradnji na realizaciji projekta „Podrška pilot projektu zamjene goriva u sistemima za grijanje u javnim ustanovama na sjeveroistoku Crne Gore“. Potpisani su ugovori za izvođenje radova u kotlarnicama 7 objekata (JU Gimnazija „Panto Mališić“, JU Srednja medicinska škola „Dr Branko Zogović“ i JU Srednja mješovita škola u Beranama, JU OŠ „Vukašin Radunović“ u Beranama, JU OŠ „25. maj“ u Rožajama i JU Srednja stručna škola i JU Gimnazija „30. septembar“ u Rožajama). Ukupna vrijednost ugovorenih radova iznosi 557.100,00 eura, od čega učešće Ministarstva prosvjete iznosi 107.100,00 eura, dok je 450.000,00 eura obezbijedeno donacijom Velikog Vojvodstva Luksemburga;
- JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ u Mojkovcu dodijeljena su sredstva u vidu donacije Vlade Japana u iznosu 88.467,00 eura za zamjenu fasadne stolarije i sanaciju krovnog pokrivača na fiskulturnoj sali;
- ovom donacijom su obezbijedena i sredstva u iznosu 88.642,00 eura za zamjenu spoljašnje i unutrašnje stolarije, nabavku namještaja za 6 radnih

- soba, i djelimičnu rekonstrukciju krova u objektu JPU „Zagorka Ivanović“ na Cetinju;
- u Bijelom Polju završeni su radovi na rekonstrukciji i dogradnji objekta dječjeg vrtića i jaslica, ukupne površine 2.142,55m². Za realizaciju ovog projekta, sredstva u iznosu 1.900.000,00 eura obezbijedena su iz donacije Republike Azerbejdžan;
 - otvoren je novi montažni objekat JPU „Dragan Kovačević“ u naselju Ozrinići u Nikšiću. Izvođenje radova na objektu bruto površine 170m² finansirano je iz budžeta Ministarstva prosvjete i iz donacija. Vrijednost investicija iznosi 58.000,00 eura;
 - od kapitalnih investicija, koje realizuje Direkcija javnih radova, u 2013. godini završene su izgradnje sljedećih objekata: Studentski dom u Podgorici, objekat Vaspitne jedinice „Zvezdani vrt“, JPU „Đina Vrbica“ u Golubovcima, i novi centralni objekat JPU „Bambi“ u Tivtu; Novi objekat Studentskog doma u Podgorici realizovan je po modelu javno-privatnog partnerstva. Studentski dom je izgrađen po najsavremenijim svjetskim i ekološkim standardima i vrijedan cca 8.000.000,00 eura;
 - u Gradskoj opštini Golubovci, Glavni grad – Podgorica, otvorena je nova vaspitna jedinica JPU „Đina Vrbica“. Za izgradnju i opremanje objekta bruto površine 1.900m², obezbijedena su sredstva u iznosu 1.921.035,53 eura, iz Budžeta Vlade Crne Gore;
 - otvoren je novi centralni objekat JPU „Bambi“ u Tivtu. Izgradnja objekta bruto površine 2.000m², finansirana je iz budžeta Vlade Crne Gore. Ukupna investicija iznosila je 1.183.030,11 eura. Opština Tivat obezbijedila je sredstva za opremanje objekta, vrijednosti 250.000,00 eura.

Od početka 2013. godine pored navedenih investicija, za tekuće i investiciono održavanje školskih objekata izdvojeno je oko 575.000,00 eura.

IZVJEŠTAJ O RADU JAVNIH USTANOVA

CENTAR ZA STRUČNO OBRAZOVANJE

Centar za stručno obrazovanje je u toku 2013. godine uspješno realizovao aktivnosti na pripremi, izradi i donošenju 9 standarda zanimanja. Pripremljena su i 2 standarda zanimanja za koje slijedi procedura usvajanja. Urađeno je i usvojeno 14 standarda kvalifikacije i započeta je izrada jednog standarda kvalifikacije za više stručno obrazovanje.

Urađena su i počelo se sa implementacijom dva modularizovana, kreditno vrednovana obrazovna programa. Odjeljenje za obrazovanje odraslih je u radnim grupama izradilo programe obrazovanja za osposobljavanje za 15 zanimanja. Svi programi su akreditovani na Nacionalnom savjetu u toku 2013. godine.

Savjet za kvalifikacije usvojio je ispitne kataloge za sticanje stručne kvalifikacije: Pomoćnik/ca tesara/ke, Pomoćnik/ca armirača/ice, Planinski vodič/kinja, Spasilac na uređenim stazama, Kozmetičar/ka, Organizator/ka socijalne inkluzije RE i Saradnik/ca u socijalnoj inkluziji RE.

U toku 2013. godine realizovano je 8 ispita stručne osposobljenosti lica odgovornih za organizovanje prevoza u drumskom saobraćaju.

Na osnovu Izvještaja o eksternom utvrđivanju kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada u srednjim stručnim i mjesovitim školama u periodu 2010-2013. godine urađene su „preporuke za unapređivanje kvaliteta nastave i učenja za ekonomsku grupu predmeta u okviru područja rada Ekonomija, pravo i administracija“. Analiza identifikuje preporuke za unapređenje kvaliteta nastave i učenje za ekonomsku grupu predmeta u okviru područja rada Ekonomija, pravo i administracija.

Obuka za implementaciju metodologije za internu evaluaciju u stručnim školama realizovana je u sedam škola: JU Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“ Plav, JU Srednja medicinska škola „Dr Branko Zogović“ Berane, JU Srednja stručna škola Berane, JU Srednja elektro-ekonomska škola Bijelo Polje, JU Srednja mješovita škola „Mladost“ Tivat, JU Resursni centar za decu i mlade „Podgorica“ Podgorica, JU Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“ Podgorica i JU Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“ Podgorica.

Prestavnici CSO-a i Odjeljenja za evaluaciju učestvovali su u organizaciji Trećeg državnog takmičenja iz područja mašinstva za nastavne predmete: Tehničko crtanje i Mašinski elementi koje je održano u Srednjoj poljoprivrednoj školi u Baru, 20. aprila 2013. godine.

U periodu april-oktobar 2013. godine predstavnici Odjeljenja za evaluaciju su učestvovali u pripremi „peer-learning“ o kvalitetu u stručnom obrazovanju za partnere iz delegacije Republike Tadžikistan.

Odjeljenje je učestvovalo u organizaciji i realizaciji Trećeg državnog takmičenja iz masinstva, odnosno nastavnih predmeta Tehničko crtanje i Mašinski elementi. Takmičenje je održano u Srednjoj poljoprivrednoj školi u Baru.

Međunarodna saradnja

Na inicijativu CSO-a i uz podršku Inicijative za reformu obrazovanja u jugoistočnoj Evropi (ERISEE), osnovan je Klaster znanja na temu obuka nastavnika i održane su dvije konferencije (februar i septembar) na kojima su predstavnici institucija stručnog obrazovanja iz zemalja Zapadnog Balkana razmjenjivali iskustva u datoj oblasti.

CSO je u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i ETF-om organizovao studijsku posjetu za delegaciju iz Tadžikistana - predstavnike obrazovnih institucija, koji su se upoznali sa karakteristikama crnogorskog obrazovnog sistema, tržištem rada i radom srednjih stručnih škola.

Projekat MNE/011

U saradnji sa Filozofskim fakultetom, uz podršku Projekta MNE/011, urađen je Elaborat za početnu akreditaciju programa specijalističkih studija za nastavnike koji predaju u stručnim školama. Projekat MNE/011 omogućiće 15 stipendija za pohađanje ovog specijalističkog studija.

ISPITNI CENTAR

Godišnjim programom rada Ispitnog centra za 2013. godinu planirane su i realizovane sljedeće aktivnosti:

- priprema i realizacija maturalnog i stručnog ispita;
- priprema i realizacija eksterne provjere znanja učenika na kraju III ciklusa osnovne škole;
- priprema, realizacija i analiza rezultata eksterno-interne provjere znanja na kraju I i II ciklusa osnovne škole – nacionalno testiranje 2013;
- priprema, realizacija i analiza rezultata državnog takmičenja u znanju;
- priprema za realizaciju testiranja PISA 2015;
- provjera znanja crnogorskog jezika za prijem u crnogorsko državljanstvo,
- saradnja sa HMC-om.

Prilagođavanje obrazovne tehnologije za đecu s posebnim obrazovnim potrebama

Kako učenici s posebnim obrazovnim potrebama, koji su usvojili sadržaje propisane programom, nijesu uvijek u mogućnosti da na uobičajeni način (test) pokažu svoja postignuća, Ispitni centar prilagođava ispitnu tehnologiju, kao i uslove i procedure za polaganje.

Prilagođavanje ispitne tehnologije uključuje: pristupačnost prostora za sprovođenje ispita uz posebna pomagala, posebnu/prilagođenu opremu, prilagođeni ispitni materijal, izuzeće od dijela ispita koji učenik zbog vrste i stepena

teškoće u razvoju ne može polagati uz pomoć ličnog pomagača (npr. slušanje za decu sa oštećenim sluhom), produženo vrijeme za polaganje ispita.

Priprema test-materijala

Za junski rok su pripremljena po 4 testa iz obaveznih predmeta na maturalnom i stručnom ispitu. Testovi su standardizovani, rađeni na osnovu Ispitnog kataloga (osim testova iz Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti/Albanskog jezika i književnosti).

Za svaki test pripremljena je shema za ocjenjivanje, koja je uz test objavljena na sajtu Ispitnog centra dva sata nakon završetka ispita.

Usaglašeni su testovi iz stranih jezika u pogledu testiranih jezičkih vještina, jezičkih nivoa i tipova zadataka.

Za učenike koji pohađaju nastavu na albanskom jeziku preveden je sav pripremljeni test-materijal.

Ocjenjivanje

Ocjenjivanje se sprovodilo po unaprijed definisanim procedurama koje treba da obezbijede objektivnost, transparentnost i pouzdanost.

Određivanje granica za ocjene

Ispitni centar je imenovao komisije za odlučivanje o granicama za ocjene na maturalnom i stručnom ispitu u junskom roku školske 2012/2013. godine.

Nakon ocjenjivanja i preliminarne statističke obrade, Državna maturalna komisija usvojila je konačne granice za ocjene koje važe i za avgustovski i januarski rok.

Izbor i obuka ocjenjivača

Putem javnih poziva formiran je tim za razradu procedura ocjenjivanja testova iz obaveznih predmeta. Uslovi za ocjenjivače bili su sljedeći:

- da su profesori testiranog predmeta,
- da imaju iskustvo u nastavi,
- da su završili obuku za ocjenjivače.

Ocjenjivanje testova

Ocjenjivanje maturalnog i stručnog ispita nakon obuke trajalo je od 20. aprila do 15. juna 2013. godine. Ocjenjivanje eseja iz Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti trajalo je od 20. aprila do 25. maja 2013. godine

Po istoj proceduri organizovano je ocjenjivanje i u avgustovskom roku.

Analiza rezultata

Rezultati ispita izraženi su u ocjenama od 1 do 5. Detaljna analiza koja sadrži distribucije ocjena po pojedinim predmetima i uporedne prikaze ocjena data je tabelarno i grafički u *Izvyještaju o maturalkom i stručnom ispitu 2013.* (365 strana) koji je uradio Ispitni centar i dostavio kreatorima obrazovne politike (Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje). Pored analize rezultata, urađena je analiza svakog testa, svakog zadatka i dati primjeri zadataka po nivoima težine.

Maturalki ispit - izborni predmeti

Izborni predmeti maturalkog ispita polagali su se usmenim putem pred ispitnim komisijama koje su obrazovane u školama. Ispitnu komisiju čine predsjednik, stalni član i član ispitivač. Komisija ima i zapisničara.

Zadatak Ispitnog centra bio je da s predstavnicima aktiva predmeta, koji na osnovu maturalkog standarda učenici mogu izabrati za polaganje, usaglasi ispitna pitanja za usmeni dio maturalkog ispita.

Stručni ispit – stručno-teorijski predmeti i stručni rad

Stručno-teorijski predmeti na stručnom ispitu se polažu na način utvrđen predmetnim ispitnim katalogima, a stručni rad se polaže na način utvrđen ispitnim katalogima stručnog rada, u skladu s obrazovnim programima.

Ispit iz stručno-teorijskog predmeta polaže se usmeno, u skladu s ispitnim katalogima nastavnog predmeta.

Eksterna provjera znanja na kraju trećeg ciklusa osnovne škole

Ispitni centar u saradnji sa školama ove školske godine prvi put je organizovao eksternu provjeru znanja na kraju III ciklusa osnovne škole. Radi što bolje pripreme urađena je analiza rezultata i procedura pilota eksterne provjere znanja u školskoj 2011/2012. godini i prezentirana direktorima osnovnih škola na sastancima održanim 4, 5. i 6. februara 2013.

Kako bi organizacija provjere znanja bila realizovana u svim školama na isti način i po jednakim pravilima i procedurama, pripremljeno je detaljno Uputstvo za realizaciju, koje je takođe predstavljeno na ovim sastancima. Direktori su bili saglasni sa prijedlogom Ispitnog centra da koriste isti kalendar aktivnosti i iste (predložene) forme zapisnika i spiskova.

Ova provjera znanja je organizovana 27, 28. i 29. maja 2013. godine, a učestvovalo je 6.914 učenika raspoređenih u odgovarajućim prostorijama (najviše po 15 učenika u jednoj prostoriji).

Za učenike koji nijesu položili ispit organizovana su dva popravna roka.

Testiranje učenika III i VI razreda devetogodišnje osnovne škole

Škole na kraju prvog i drugog ciklusa, na osnovu eksterno pripremljenih zadataka, provjeravaju znanja učenika. Školske 2012/2013. godine eksterno-interno testiranje je organizovano u svim osnovnim školama (163) u III i VI razredu.

Za učenike koji prate nastavu na albanskom jeziku testovi su prevedeni na albanski jezik.

Državno takmičenje u znanju

Na Državnom takmičenju, koje je organizovano na Ekonomskom fakultetu 2. i 3. marta 2013. godine, osnovci su se takmičili iz Matematike u VI razredu i IX razredu, dok su se iz Fizike, Hemije, Biologije, Engleskog, Ruskog, Francuskog, Italijanskog i Njemačkog jezika takmičili samo u IX razredu. Srednjoškolci su se takmičili iz Matematike, Fizike, Hemije, Biologije i iz stranih jezika u III razredu i programiranja u III i IV. Škole su za takmičenje mogle prijaviti i učenike nižih razreda ukoliko su učenici dodatnim radom savladali predviđeni program i osvojili nagradu na školskom takmičenju.

Ispitni centar organizovao je pripreme i odlazak crnogorskih ekipa na međunarodne olimpijade.

Priprema za realizaciju testiranja PISA 2015

U decembru 2013. objavljeni su rezultati testiranja PISA 2012, u kome je učestvovalo oko pola miliona učenika iz 65 zemalja i ekonomija. Ispitni centar pripremio je prezentaciju postignuća crnogorskih učenika. Članovi PISA tima iz Ispitnog centra učestvovali su u pisanju detaljnog izvještaja *PISA 2012 – Crna Gora* koji je objavio Zavod za školstvo.

U 2013. godini počele su pripreme za novi, šesti ciklus PISA testiranja koje će se održati 2015. godine. Prateći najnovija kretanja u oblasti testiranja, Crna Gora se odlučila za testiranje na kompjuteru, koje zahtijeva velike pripreme. Prevedeni su i verifikovani ispitni materijali (test zadaci, upitnici, vodiči), određen uzorak za pilot testiranje 2014. na kome će posljednji put dio učenika biti testiran na papiru, paralelno sa testiranjem na kompjuteru.

Provjera znanja crnogorskog jezika za prijem u crnogorsko državljanstvo

Tokom 2013. godine, Ispitni centar je na osnovu svjedočanstva/diplome o završenoj školi na području Crne Gore, bivše SFRJ, SRJ i SCG, izdao potvrde o znanju crnogorskog jezika za 299 kandidata. Za 117 kandidata koji nijesu posjedovali navedenu dokumentaciju organizovano je polaganje ispita iz crnogorskog jezika, a prema predviđenom programu i pred stručnom komisijom.

Nacionalne stručne kvalifikacije

Ispitni centar je realizovao Program osposobljavanja za ispitivača i do sada osposobio ukupno 42 ispitivača, kojima je Ministarstvo prosvjete izdalo licence na period od tri godine, za sljedeće kvalifikacije: planinski vodič/kinja, pomoćni

kuvar/ica 2, vođa splava/čamca za rafting 4, muški frizer/ka, ženski frizer/ka, pomoćni frizer/ka, turistički vodič/kinja, agencijski službenik/ca, recepcioner/ka, sobar/ica, konduker u željezničkom saobraćaju, transportni komercijalista u željezničkom saobraćaju.

U postupku sticanja stručnih kvalifikacija konduker u željezničkom saobraćaju i transportni komercijalista u željezničkom saobraćaju u 2013. godini vršena je provjera znanja, vještina i kompetencija 56 kandidata: 26 za stručnu kvalifikaciju konduker u željezničkom saobraćaju i 30 za stručnu kvalifikaciju transportni komercijalista u željezničkom saobraćaju.

ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica u 2013. godini je radio na obezbjeđivanju neophodne udžbeničke literature za osnovnu školu, gimnaziju i počev od ove godine i za stručno obrazovanje, prema usvojenom Izdavačkom planu za 2013. godinu. Pored toga, Zavod je nastavio sa ostalim aktivnostima: objavljivanje časopisa „Vaspitanje i obrazovanje“, lista „Prosvjetni rad“ i školskih obrazaca za školsku 2013/2014. godinu.

Izdavačka djelatnost - udžbenici na crnogorskom jeziku

Udžbenički kompleti za obavezne predmete osnovne škole

Najznačajnija aktivnost u 2013. godini bio je rad na novoj produkciji udžbenika za četvrti razred (udžbenički kompleti iz crnogorskog jezika i književnosti i matematike objavljeni su 2011. i 2012. godine) i pojedinih naslova za peti i sedmi razred osnovne škole. Poslije detaljne analize izmjena u predmetnim programima, analize mišljenja praktičara i uredničkih praćenja prethodne generacije udžbenika, u novim udžbenicima došlo je do:

- korigovanja sadržaja u skladu s izmjenama u predmetnim programima;
- ujednačavanje pristupa: količina teksta u udžbenicima je primjerena uzrastu;
- podsticanja različitih stilova učenja;
- različitih nivoa zahtjevnosti naloga, pitanja i zadataka;
- mogućnosti dostizanja standarda znanja;
- novog likovno-grafičkog identiteta produkcije - novog dizajna udžbenika i novog dizajna korica.

Osim udžbeničkih kompleta za IV razred, objavljeni su i pojedini udžbenički kompleti za ostale razrede osnovne škole:

- Priroda za V razred osnovne škole;
- Biologija za VII razred osnovne škole;
- Zbirka zadataka iz Matematike za VI razred osnovne škole;
- Zbirka zadataka iz Fizike za VIII razred osnovne škole.

Udžbenički kompleti za izborne predmete u osnovnoj školi

Likovna radionica, udžbenik i priručnik za nastavnike, za jednu godinu učenja u 7, 8. ili 9. razredu osnovne škole.

Udžbenički kompleti za crnogorski jezik kao nematernji

U toku 2013. godine objavljeni su udžbenici *za crnogorski jezik (službeni jezik) kao nematernji za:*

- *Crnogorski jezik 1* – udžbenik, radna sveska, priručnik za nastavnika/nastavnicu, audio CD;
- Crnogorski jezik 2* – udžbenik, radna sveska, priručnik za nastavnika/nastavnicu, audio CD.

Udžbenički kompleti za izborne predmete u gimnaziji

U 2013. godini nastavljene su aktivnosti na obezbjeđivanju udžbenika *za izborne predmet* i predmete u gimnaziji.

Udžbenik *Algoritmi i programiranje*, kojim se zaokružuje produkcija udžbenika za obavezne izborne predmete je odobren od Nacionalnog savjeta.

Dodatna literatura

Kao dodatnu literaturu za izvođenje dodatne nastave iz matematike i pripremu učenika za takmičenja Zavod za udžbenike je izdao:

- *Zbirka riješenih zadataka iz Algebre;*
- *Zbirka riješenih zadataka iz Geometrije i Analize.*

Udžbenici za nastavu stranih jezika

Udžbenici za nastavu: *engleskog, francuskog, italijanskog, španskog i ruskog jezika* (redovna i izborna nastava) obezbijeđeni su od inostranih izdavača udžbenika.

Udžbenici na albanskom jeziku

Obezbjeđivanje udžbenika na albanskom jeziku za potrebe osnovne škole nastavljeno je i u 2013. godini. Ovaj projekat se realizuje tako što se udžbenici za opšte predmete za osnovnu školu i opštu gimnaziju sa crnogorskog jezika prevode na albanski jezik.

U 2013. godini su prevedeni i odštampani sljedeći naslovi:

- Udžbenički kompleti za III razred osnovne škole;
- Udžbenik i CD za Informatiku za VI razred osnovne škole;
- Udžbenik za Tehniku za V razred osnovne škole;
- Udžbenik za Tehniku za VII razred osnovne škole;
- Udžbenički komplet za Prirodu za VI razred osnovne škole;
- Udžbenik i CD za Informatiku za I razred gimnazije;
- Zbirka zadataka iz Hemije za II razred gimnazije;
- Biohemija – udžbenik i praktikum za IV razred gimnazije;
- Sociologija kulture za IV razred gimnazije;

- Pojedinaac u grupi za IV razred gimnazije;
- Zdravi stilovi života za I ili II razred gimnazije;
- Muzika moj jezik za III ili IV razred gimnazije.

Stručno obrazovanje

Tokom izdavačke 2013. godine završeni su udžbenički naslovi:

- *Poslovna ekonomija 2* – udžbenik za drugi razred srednje ekonomske škole;
- *Električne instalacije i osvijetljenja 1* – udžbenik za prvi razred srednje elektrotehničke škole;
- *Latinski jezik 1* – udžbenik za prvi razred srednje medicinske škole;
- *Ekonomika trgovine 1* - udžbenik za prvi razred srednje ekonomske škole;
- *Poslovna komunikacija 1* – udžbenik za prvi razred srednje stručne škole.

Nastavno-pedagoška biblioteka

U ovoj biblioteci se objavljuju priručnici koji prevashodno služe nastavniku/nastavnici da unaprijede, osavremene i modernizuju svoj rad u učionici. Služe i kao podsticaj u iznalaženju kreativnih pristupa nastavnome procesu.

Periodična izdanja

Realizovano je 7 brojeva *Prosvjetnog rada* i 4 broja časopisa *Vaspitanje i obrazovanje* i jedan broj lista za decu *Ptić*.

Školski obrasci

Zavod za udžbenike obezbjeđuje štampanje svih školskih obrazaca – na crnogorskom i albanskom jeziku: matične knjige, dnevnike, đačke knjižice, svjedočanstva, diplome, upisnice, prijave itd. i distribuirati ih školama besplatno, jer ovaj dio izdavačke djelatnosti od 2004. godine finansira Ministarstvo prosvjete.

Distribucija udžbenika

Distribucija udžbenika se odvijala u vidu jedne generalne i više pojedinačnih (tekućih) isporuka udžbenika.

Ovogodišnja distribucija udžbenika za decu korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice odvijala se u 4 kruga isporuke za sjevernu, južnu i centralnu regiju Crne Gore. Ukupno je isporučeno 8.205 udžbeničkih kompleta za osnovnu i srednju školu u vrijednosti od 488.244,73 eura, od toga je 7.681 kompleta za osnovnu školu na crnogorskom jeziku, 377 kompleta za osnovnu školu na albanskom jeziku i 147 kompleta udžbenika za srednje škole.

Takođe je izvršena isporuka udžbeničkih kompleta za decu romske i egipćanske nacionalnosti u vidu dvije isporuke, kada je isporučeno ukupno 971 udžbeničkih kompleta za prva tri razreda osnovne škole, čija vrijednost iznosi 46 152,50 eura, pri čemu je u prvoj isporuci distribuirano 962 udžbenička kompleta, u vrijednosti od 45.627,90 eura, a u drugoj isporuci je podijeljeno još dodatnih 9 udžbeničkih kompleta, u vrijednosti 524,60 eura.

Crna Gora

Zavod za školstvo

Broj: 01-556/1

Podgorica, 13. mart 2014. godine

Izvještaj o radu za 2013. godinu

Organizaciju Zavoda čine: **Sektor za unapređivanje obrazovanja, Sektor za nastavu i Služba za opšte poslove i finansije**. U okviru Sektora za unapređivanje obrazovanja su: *Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema i Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose s javnošću*. U okviru Sektora za nastavu su: *Odsjek za utvrđivanje kvaliteta i Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj*. U Zavodu je sistematizovano mjesta za **85** izvršilaca. Trenutno je zaposleno **65** službenika i namještenika.

I SEKTOR ZA UNAPREĐIVANJE OBRAZOVANJA

1. Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema

Odsjek za istraživanje i razvoj ima dvije osnovne uloge, da sprovodi analize i istraživanja u obrazovanju, i da utiče na razvoj obrazovanja.

1.1. Analize i istraživanja u obrazovanju

Analiza zastupljenosti izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji tokom 2012/13. školske godine

Urađena je analiza i izvještaj o zastupljenosti pojedinih izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji. Cilj izvještaja je da se obezbijedi uvid u sadržaj obrazovnog kurikulumu u osnovnoj školi i gimnaziji.

Analize i stručna mišljenja

Savjetnici su analizirali i davali stručna mišljenja i preporuke u vezi sa zahtjevima Ministarstva prosvjete, potrebama Nacionalnog savjeta za obrazovanje, implementacijom projekata NVO i ostalih institucija u oblasti obrazovanja u Crnoj Gori.

Istraživanje: „Implementacija izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji“

Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema je realizovao istraživanje „Implementacija izborne nastave u osnovnoj školi i gimnaziji“. Izrađen je projekat istraživanja, izrađen upitnik za učenike, obučeni anketari, realizovano anketiranje i unos podataka u SPSS bazu. U 2013. godini je urađena statistička i logička obrada podataka, izrađen izvještaj istraživanja i štampana publikacija koja je prezentovana stručnoj i široj javnosti.

Istraživanje: „Potreba profesionalnog osposobljavanja rukovodilaca vaspitno-obrazovnih ustanova u Crnoj Gori“

Istraživanje je imalo tri osnovna cilja:

- 1) prikupiti i sistematizovati bogato iskustvo direktora vezano za *kvalitet i efekte obuke koju su pobađali*,
- 2) utvrditi koje su *dominantne aktivnosti i problemi u poslu direktora vaspitno-obrazovnih ustanova u Crnoj Gori*,
- 3) *izvršiti uticaj na sadržaj profesionalnog osposobljavanja direktora u narednom periodu*.

U istraživanju, koje je realizovano putem upitnika, su učestvovali direktori vaspitno - obrazovnih ustanova u Crnoj Gori.

Istraživanje: „Znanja, stavovi i ponašanja učenika osnovne škole o održivom razvoju i mogućnostima implementacije tema održivog razvoja u obrazovne programe u Crnoj Gori“

Ovo istraživanje je trebalo je da odgovori na tri ključna pitanja: 1. Kakva su znanja, stavovi i ponašanje učenika osnovne škole u vezi sa održivim razvojem; 2. Kakve su mogućnosti implementacije tema održivog razvoja u obrazovne programe u Crnoj Gori; 3. Kako primjena obrazovnog Zelenog paketa doprinosi nastavnom procesu. Istraživanjem je obuhvaćeno 702 učenika završnih razreda osnovne škole i 235 nastavnika (različitih predmeta) iz 24 osnovne škole i 16 gradova Crne Gore.

Istraživanje: „Utvrdjivanje uslova organizacije produženog boravka učenika u školi“

Cilj istraživanja je bio da se utvrdi koji su neophodni uslovi da bi se organizovao produženi boravak u školi. Istraživanje je bilo anketnog tipa. U istraživanju se koristio upitnik zatvorenog i otvorenog tipa za direktore osnovnih škola. Rezultati istraživanja ukazuju da postoji saglasnost o opravdanosti organizovanja jutarnjeg okupljanja i produženog boravka učenika.

Istraživanje: „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“

Ovo istraživanje je za cilj imalo da utvrdi kakva su znanja i stavovi učenika i njihovih roditelja o preventivnom djelovanju u vanrednim situacijama izazvanim prirodnim katastrofama. Istraživanje je bilo anketnog tipa. U istraživanju se koristio upitnik za učenike i roditelje zatvorenog i dijelom otvorenog tipa. U istraživanju su učestvovali učenici i roditelji pet škola koje su ušle u projekat „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“. Rezultati istraživanja su pokazali da učenici i roditelji smatraju da je

neophodno učiti o prirodnim katastrofama i postupcima zaštite od prirodnih katastrofa u školi.

1.2. Unapređivanje obrazovanja

Realizacija savjetovanja

Cilj savjetovanja je unapređivanje vaspitno-obrazovne prakse. U 2013. godini je realizovano 17 savjetovanja koja su se odnosila na sljedeće teme: „Prezentacija projekta Škola bez nasilja“, „Ispiti“, „Inkluzivno obrazovanje“, „Nastava matematike i upotreba informaciono – komunikacione tehnologije“, „Jezičko značenjski prostor nekih osnovnih pojmova i sintagmi u fizičkoj kulturi i fizičkom vaspitanju“, „Konstrukcija testova i PISA testiranje“, „Priprema učenika za takmičenja“, „Implementacija izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji“ i „Mala matura iz istorije“.

Projekat „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“

Zavod za školstvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za vanredne situacije i civilnu bezbjednost i kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori su realizovali regionalni projekat pod nazivom „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“. Najznačajni rezultati ovog projekta su program „Obrazovanje u oblasti vanrednih situacija“, „Metodsko uputstvo za nastavnike“, „Vodič za razne vrste hazarda“ i seminari za edukaciju nastavnika i učenika.

1.3. Osnovnoškolsko obrazovanje

Program rada jutarnjeg okupljanja i produženog boravka učenika

Zavod za školstvo je na osnovu analize vaspitno-obrazovne prakse ustanovio potrebu djece i roditelja za organizovanim oblikom rada sa učenicima nižih razreda u njihovom slobodnom vremenu, odnosno, u vremenu kada roditelji nijesu u mogućnosti da vode brigu o njima. Kako bi se osiguralo kvalitetno provođenje slobodnog vremena prije i/ili poslije nastave, pod nadzorom nastavnika i kvalitetno i efikasno izvođenje nastavnog procesa, Zavod za školstvo je izradio prijedlog programa *Jutarnje okupljanje i produženi boravak učenika*.

Program: Obrazovanje za održivi razvoj - međupredmetna oblast u planu i programu osnovne škole

Program *Obrazovanje za održivi razvoj* ima za cilj da pruži informacije i smjernice nastavnicima koje će biti u funkciji efikasnog uključivanja sadržaja obrazovanja za održivi razvoj u kurikulum.

1.5. Inkluzivno obrazovanje

Unapređivanje inkluzivnog obrazovanja je realizovano kroz sljedeće aktivnosti:

- Ažuriranje baze podataka o djeci sa posebnim potrebama i utvrđivanje položaja i potreba ove djece u školama
- Učešće na seminarima u Crnoj Gori i inostranstvu, iskustva stranih eksperata
- Realizacija projekta „Servis inkluzivnog obrazovanja“
- Realizacija projekta „Podrška posebnim odjeljenjima za inkluzivno obrazovanje“
- Izrada programa rada za djecu sa autizmom
- Izrada posebnog programa vaspitno – obrazovnog rada za djecu s kombinovanim smetnjama: tjelesne, senzorne i teže umjerene mentalne smetnje
- Izrada programa rane intervencije za djecu s tjelesnim, kombinovanim smetnjama i teškim hroničnim smetnjama od 0 – 4 godine
- Izrada programa vaspitno – obrazovnog rada sa djecom sa smetnjama sluha i govora u predškolskom uzrastu
- Izrada vodiča za polaganje maturalnog ispita za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama
- Izrada priručnika „Inkluzija u stručnom obrazovanju u Crnoj Gori“
- Izrada Strategije inkluzivnog obrazovanja 2014 - 2018

Mobilni timovi

Mobilni timovi pružaju podršku školama u kojima su rješenjima usmjerena djeca sa posebnim obrazovnim potrebama u odgovarajuće programe od strane lokalnih komisija za usmjeravanje. Podrška je podrazumijevala individualni rad sa djecom, pružanje stručne pomoći članovima mobilnog tima i pomoći nastavnicima u izradi individualnog razvojnog obrazovnog plana.

Članovi mobilnog tima su takođe pružali stručnu pomoć vaspitačima, učiteljima, nastavnicima i stručnim saradnicima, kao i svim školama koje su tražile stručnu pomoć od mobilnog tima. Realizovano je savjetovanje s koordinatorima mobilnih timova.

2. Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose sa javnošću

Odsjek je nastavio komunikaciju sa institucijama i tijelima Savjeta Evrope (Evropski centar za moderne jezike i Sektor za jezičku politiku), realizovane su i praćene aktivnosti na projektima Savjeta Evrope, o aktivnostima je izvještavano, pripremane su i prosljeđivane informacije o međunarodnim konferencijama i seminarima, i pružana tehnička i stručna podrška u realizaciji određenih programa (prevođenje materijala za Evropski centar za moderne jezike, međunarodne organizacije, prevođenje stručnih tekstova i projektnih prijedloga za potrebe ostalih odsjeka itd.)

Za potrebe Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta uspostavljen kontakt sa ***Stalnom međunarodnom konferencijom centralnih i generalnih inspektorata u obrazovanju*** (SICI) sa sjedištem u Briselu, čiji ćemo punopravni član postati u februaru 2014. Učlanjivanjem u ovu asocijaciju (uz saglasnost Ministarstva prosvjete), Zavod za školstvo se uključuje u širok i bogat proces učenja i razmjene iskustava u oblasti utvrđivanja i unapređenja kvaliteta obrazovanja, u skladu sa najrazvijenijim evropskim standardima u toj oblasti.

Nastavljene su aktivnosti saradnje sa medijima, partnerskim institucijama, kao i osavremenjavanje i konstantno ažuriranje veb sajta Zavoda.

Zavod je nastavio saradnju sa više nevladinih organizacija i realizovao aktivnosti iz svog djelokruga u skladu sa usvojenim aktima o kriterijumima i proceduri za odabir i promovisanje aktivnosti koje sprovodi NVO sektor (davanje mišljenja o prijedlozima projekata NVO-a koji se namjeravaju realizovati u osnovnim i srednjim školama, itd). Izvještaj o saradnji državnog organa sa NVO sektorom u 2013. godini dostavljen je Savjetu za saradnju Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija.

Zavod za školstvo je objavio sljedeća izdanja:

- osnovna škola – Uputstvo za implementaciju PREDUZETNIČKOG UČENJA kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi; Uputstvo za implementaciju međupredmetne oblasti OBRAZOVANJE U OBLASTI VANREDNIH SITUACIJA IZAZVANIH PRIRODNIH KATASTROFAMA kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi.

U okviru edicije „*Naša škola*“ pripremljena je i objavljena 1 publikacija – NAŠA ŠKOLA: *Kako učenicima pomoći da stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove – PRVI KORACI.*

Zavod za školstvo je, uz odobrenje Savjeta Evrope, preveo i publikovao Priručnik za nastavnike/ce: Učenje demokratije – Zbirka modela za obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava, Rolf Gollob i Peter Krapf (urednici) – ODG/OLJP Tom VI.

Sve objavljene publikacije su distribuirane školama, a dostupne su i na veb sajtu *Zavoda*.

2.1. Projekti i partnerstva u projektima

Program za razmjenu znanja među srednjim školama u Jadranskoj regiji (KEPASS)

KEPASS je trogodišnji projekat u koji je uključeno 11 obrazovnih institucija Jadranske regije. *Regija Friuli Venecija Đulija - Uprava za saradnju u oblasti obrazovanja, univerzitetskog obrazovanja, istraživanja i porodičnih politika* (lider na projektu) (I), *Ujedinjeni svjetski koledži Duino* (I), *Marche Region* – Odjeljenje za obrazovanje obuku, prava u oblasti obrazovanja i kontrolu (I), *Zavod za školstvo* (MNE), *Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-Neretvanskog kantona* (BiH), *Istarska županija* (HR), *Regionalna direkcija za obrazovanje Vlore* (AL), *Zavod za školstvo*

(SLO), *Ministarstvo obrazovanja, uprava za međunarodne odnose* (I), *Nacionalni Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (HR) i *Ministarstvo obrazovanja i sporta* (SLO).

Cilj KEPASS projekta je da integriše obrazovne sisteme u Jadranskoj regiji kako bi se podigla konkurentnost srednjoškolskog obrazovanja i stvorili uslovi za veću mobilnost učenik/ca, kao i uzajamno priznavanje srednjoškolskih programa i diploma, doprinoseći povezivanju obrazovnih sistema i tržišta rada u Jadranskoj regiji.

Tokom 2013. godine odabrane su škole iz Crne Gore (Gimnazija "Petar I Petrović Njegoš", Danilovgrad, Srednja mješovita škola "Bećo Bašić", Plav i Gimnazija "Slobodan Škerović", Podgorica) i započeta izrada obrazovnih modula, razvijanje kriterijuma za evaluaciju kompetencija koje su učenici stekli u drugoj državi, kao i logistička podrška za razmjenu učenika iz odabranih škola. Direktori akreditovanih škola su usaglasili modalitete razmjene tokom dvodnevnog seminara koji je organizovan u Portorožu.

Ekoremedijacija kao strategija razvoja Crne Gore

U okviru Programa međunarodne razvojne saradnje između Republike Slovenije i Crne Gore, Zavod za školstvo sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i firmom LIMNOS (doo za primijenjenu ekologiju) realizuju dvogodišnji projekat *Ekoremedijacija kao strategija razvoja Crne Gore*. U svrhu implementacije obrazovnih ciljeva i tehnika ekoremedijacije u obrazovni sistem Crne Gore u Zavodu za školstvo su realizovane sljedeće aktivnosti:

1. Analiza predmetnih programa i nastavnog plana za predškolsko vaspitanje i obrazovanje i za osnovno i gimnazijsko obrazovanje i prijedlog mjera sa preporukama za ugradnju sadržaja ERM u postojeće predmetne programe.

Analizirajući programe predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog i gimnazijskog obrazovanja zaključeno je da naš obrazovni sistem pruža mogućnosti da se ovi sadržaji uključe kroz obavezne i izborne predmete, kao i kroz vannastavne aktivnosti.

Predložena je i ugradnja obrazovnih ciljeva ekoremedijacije kroz međupredmetnu oblast, što u velikoj mjeri doprinosi podizanju svijesti kod djece o konceptu ekološke države Crne Gore, koji treba da bude usklađen sa ekonomskim i socijalnim razvojem i može postati primjer dobre prakse za druge evropske i zemlje u regionu.

2. Pružanje stručne i logističke podršku za izgradnju biljnog sistema za prečišćavanje otpadnih voda u Osnovnoj školi "Radoje Čizmović" u Ozrinićima u Nikšiću

Biljni sistem će na ovoj lokaciji tretirati otpadnu vodu iz škole i predstavlja ogledni sistem koji će pored osnovne funkcije služiti i kao pokazni primjer za sve subjekte koji budu imali potrebu da pitanje otpadnih voda, ali i drugih vrsta zagađenja rješavaju na ovaj način. Biljni sistem će biti dostupan učenicima osnovnih škola iz bližeg okruženja uz mogućnost proširenja i za potrebe edukopoligona.

Praktičan rad na poligonima pomaže učenicima da stiču trajnija i u praksi primjenljiva znanja u prirodnom okruženju. Na ovaj način učenici kroz sopstveno iskustvo shvataju značaj održivog razvoja crnogorskog društva.

Pružanje podrške RE populaciji

Zavod za školstvo pruža podršku integraciji RE populacije na svim nivoima obrazovanja.

Uključivanje RE djece u **predškolsko vaspitanje i obrazovanje** se realizuje na osnovu pozitivnog iskustva iz IPA projekta (2011/12) *Servis inkluzivnog obrazovanja*. U saradnji sa dječijim vrtićima organizovani su *Pripremni vrtić* u Podgorici, Nikšiću, Tivtu, Beranama i Herceg Novom. Upisana su djeca romske i egipćanske populacije koja su stekla zakonsko pravo za upis u prvi razred 2012/13., a nisu bila obuhvaćena nijednim vidom obrazovanja. U cilju pružanja podrške u integraciji djece i unapređivanju procesa nastave/učenja, Zavod za školstvo je organizovao obuku za vaspitače i omogućio uvođenje romskih medijatora.

Kako bi se unaprijedila integracija i proces nastave/učenja u osnovnim školama u 6 osnovnih škola su formirani timovi koji treba da pruže podršku RE populaciji u sprečavanju ranog napuštanja školovanja. Program se realizuje u skladu sa priručnikom, koji je Zavod za školstvo objavio u okviru IPA projekta (2011/12) *Servis inkluzivnog obrazovanja*.

U okviru **Srednjoškolskog obrazovanja i vaspitanja** pružena je podrška u vezi sa upisom djece. Takođe, Zavod za školstvo je u saradnji sa REF-om započeo projekat *Mentorstvo u srednjim školama*.

Unapređivanje postignuća učenika na PISA testiranjima

Kao dio aktivnosti čiji je cilj stalno unaprijeđenje funkcionalnosti postojećeg sistema osiguranja kvaliteta, realizovan je projekat „Efikasno korišćenje podataka za unapređenje kvaliteta obrazovanja“, u saradnji sa UNICEF-om. Učesnici iz ključnih ustanova u sistemu obrazovanja unaprijedili su kompetencije u oblasti generisanja, razmjene i korišćenja podataka o kvalitetu za izradu smjernica za unapređivanje kvaliteta. Obučeni timovi Zavoda za školstvo, JU Ispitnog centra, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva i JU Centra za stručno obrazovanje, uz koordinaciju Ministarstva prosvjete, izradili su Preliminarni izvještaj - PISA 2012. u Crnoj Gori.

Efikasno korišćenje podataka za unapređivanje kvaliteta obrazovanja

Projekat „Efikasno korišćenje podataka za unapređivanje kvaliteta obrazovanja“ osmišljen je sa ciljem da se unaprijedi sistem generisanja, distribucije i korišćenja podataka o kvalitetu obrazovanja radi kontinuiranog unapređivanja istog. Projekat je dobio podršku od UNICEF-a i realizuje se od juna 2013. do marta 2014. U projektu učestvuju sve ključne ustanove iz sistema obrazovanja (Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Ispitni centar, Centar za stručno obrazovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva).

Održane su 4 dvodnevne radionice, sa ekspertima koje je odabrao UNICEF, u toku kojih su detaljno analizirani postojeći mehanizmi za unapređivanje ove oblasti i identifikovani načini budućeg unapređenja. Predstoji izrada dokumenta, a zatim konsultativni proces kako bi predloženi načini unapređivanja sistema generisanja, distribucije i korišćenja podataka o kvalitetu bili prihvatljivi za sve ključne ustanove. U toku rada na ovom projektu značajno su podignuti kapaciteti zaposlenih za izradu nacionalnog izvještaja o rezultatima PISA testiranja.

Uvođenje preduzetničkog učenja u osnovnu školu

Tokom 2013. godine preduzeto je niz aktivnosti na projektu uvođenja preduzetničkog učenja u osnovnu školu:

- Školama je dostavljen neophodni didaktički materijal (Uputstvo za implementaciju preduzetničkog učenja kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi, Priručnik za učenje usmjereno na učenike i Preduzetničko učenje – pristup ključnim kompetencijama).
- Realizovana su savjetovanja "*Upoznavanje nastavnika osnovnih škola sa osnovnim elementima preduzetničkog učenja i mogućnostima implementacije ovog vida nastave/učenja kroz kompletan kurikulum u osnovnoj školi*", čiji cilj je bio da se škole upoznaju sa konceptom ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje uz poseban osvrt na kompetenciju za preduzetničko učenje. Mogućnost implementacije preduzetničkog učenja kao međupredmetne teme je razmatrana na praktičnim primjerima. Kako je metodološki pristup od posebnog značaja za ovaj vid učenja, posebno su obrađene i metode rada. Savjetovanje je realizovano u 26 osnovnih škola iz Danilovgrada, Podgorice i Bara. O značaju savjetovanja govori broj od 758 nastavnika koji su prisustvovali savjetovanjima, kao i to da su škole prethodno organizovale sjednice nastavničkih vijeća na kojima su upoznale nastavnike sa ciljevima uvođenja preduzetničkog učenja, a naročito treba istaći odličan prijem kod velikog broja nastavnika koji su sami, na osnovu publikacija koje su dobili od Zavoda za školstvo, uradili prijedloge priprema za nastavu koje su razmatrane tokom savjetovanja.

2.2. Ostale aktivnosti

- Organizacija Ljetnje akademije *Human rights in Action*
- Organizacija konferencije *Interkulturalno obrazovanje: Plurilingvalni pristupi jezicima i kulturama*, u saradnji sa Britanskim Savjetom Crna Gora i Evropskim centrom za moderne jezike iz Graca
- Saradnja na projektu Preduzetničko učenje u gimnazijama (Direkcija za mala i srednja preduzeća)
- Pisanje izvještaja koji proizilaze iz obaveza Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje i Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015. godine
- Pružanje podrške projektu SEECCEL
- Izrada izvještaja o evaluaciji SECEL-ovog projekta o preduzetničkom učenju
- Izrada izvještaja za Nacionalnu strategiju održivog razvoja Crne Gore
- Pružanje stručne i logističke podrške projektima realizovanim od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma
- Učešće u radu dvodnevne nacionalne konferencije na temu „Kako do održivog razvoja i zelene ekonomije u Crnoj Gori”

- Stručna i logistička podrška crnogorskim učenicima/cama za učešće na 20. Filozofskoj Olimpijadi koja je održana u Oslu od 16. do 20. maja
- Organizacija seminara sa ciljem predstavljanja projekata i pojedinih aktivnosti Odsjeka

Učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima:

1. Međunarodna trodnevna konferencija *Održive škole i lokalno održivo upravljanje na Zapadnom Balkanu* u organizaciji Regionalnog centra za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC), uz podršku Ministarstva inostranih poslova Republike Finske, 19-21. februar. 2013, Tara
2. Seminar za nacionalne koordinate program obuke Pestaloci pod nazivom *Obrazovanjem do demokratije i ljudskih prava: kako da izazove pretvorimo u mogućnosti*, 27 - 29. jun 2013, Ljubljana
3. Međuvladina konferencija *Kvalitet i inkluzivnost obrazovanja: jedinstvena uloga jezika* (u okviru projekta *Jezici u obrazovanju, jezici za obrazovanje*) – 18. i 19. septembar 2013, Strazbur
4. Pohađanje kursa *Održivi razvoj – Zapadni Balkan i Turska 2013* na Međunarodnom univerzitetu Venecije (VIU), 29. septembar – 6. oktobar 2013, Venecija
5. Međunarodna konferencija *Misli, djeluj preduzetnički*, u organizaciji Regionalnog centra za razvoj preduzetničkih kompetencija za zemlje Jugoistočne Evrope (SEECEL), 21-23. oktobar 2013, Zagreb
6. *Šesti Andrićev simpozijum* Instituta za slavistiku, Univerzitet Karl Franc u Gracu, 4-6. oktobar 2013, Grac
7. Regionalna konferencija *Obrazovanje za sve*, 7. i 8. novembar 2013, Podgorica
8. Međunarodna konferencija *Kvalitet rada u institucijama koje se bave ranim razvojem* – 15 – 17. novembar 2013, Budimpešta
9. Međunarodna konferencija *Rano napuštanje školovanja*, 11-12. decembar 2013, Beograd

II SEKTOR ZA NASTAVU

1. Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj

Tokom 2013. godine realizovani su sljedeći programski ciljevi: Podržati nastavnike, direktore, pomoćnike direktora i stručne saradnike u njihovom profesionalnom razvoju, Obezbijediti ponudu i mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja nastavnika, Pratiti i podržati model PRNS-a; Formirati timove trenera; Unaprijediti sistem profesionalnog razvoja nastavnika; Unaprijediti saradnju sa institucijama koje obrazuju nastavnike ili nude programe stručnog usavršavanja; Unaprijediti kapacitete zaposlenih u Odsjeku za KPR i Informisati prosvjetnu i drugu javnost o aktivnostima na polju profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori.

Programski cilj 1: Podržati nastavnike, direktore, pomoćnike direktora i stručne saradnike u njihovom profesionalnom razvoju. – Podrška profesionalnog razvoja nastavnika, stručnih saradnika, pomoćnika direktora i direktora zaposlenih u obrazovnom sistemu Crne Gore tokom 2013. godine odvijala se u okviru sljedećih aktivnosti:

1. Programi obuke Zavoda za školstvo za nastavnike, stručne saradnike, pomoćnike direktora i direktore zaposlene u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama
2. Međunarodni programi obuke
3. Forumi za nastavnike

Plan realizacije programa obuke za 2013. godinu obuhvata akreditovane programe obuke Zavoda za školstvo čiji je izbor izvršio Odsjek za KPR u skladu sa izvještajima Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta, anketama za nastavnike, istraživanjima realizovanim u prethodnom periodu (Evaluacija reforme obrazovanja, Položaj učenka/ca u školi) i zahtjevima škola i rezultatima međunarodnog PISA projekta. Nastojali smo da planiranom obukom **obuhvatimo sve struke i sve nivoe obrazovanja:** predškolsko vaspitanje, razrednu i predmetnu nastavu, gimnazije i srednje stručne škole (opšteobrazovni predmeti). Primjena ključnih segmenata tekuće obrazovne reforme još uvijek je jedan od važnih kriterijuma. Međunarodne i druge organizacije u okviru različitih projekata ulažu u profesionalni razvoj nastavnika, pa kako Zavod za školstvo preuzima organizaciju jednog broja takvih obuka, one su takođe bile dio našeg plana.

Međunarodni programi obuke obuhvataju programe koje nude međunarodne institucije i organizacije a koje prati i koordinira Zavod i koji se održavaju u inostranstvu. To se, prije svega, odnosi na Pestaloci program obuke Savjeta Evrope i programe obuke Evropskog centra za moderne jezike iz Graca.

Forum za nastavnike su jednodnevne aktivnosti profesionalnog razvoja koje su se tokom 2013. godine realizovale po sljedećem programu: Uvodno predavanje/radionica na temu foruma (1,5h), Okrugli sto na temu foruma koji vodi uvodničar (1,5h), Primjeri dobre prakse – učesnici prezentuju svojim kolegama pripremljene primjere uspješnih aktivnosti iz učionice (1,5h) i Prezentacija razvojnih faza u karijeri nastavnika (1,5h).

Veliko interesovanje nastavnika za forume potvrdilo je naše očekivanje da je dobro što smo osmislili aktivnost profesionalnog razvoja u okviru koje smo dali više prostora nastavnicima: da razmjenjuju svoja iskustva, prezentuju primjere dobre prakse iz svojih učionica i diskutuju o njima, te promišljaju o sopstvenom profesionalnom razvoju. Seminari i forumi realizovani su kako slijedi u **tabelama 1, 2, 3 i 4.**

Tabela 1: Realizovani programi obuke, broj učesnika i broj seminara u organizaciji Zavoda za školstvo (2013)

Program obuke	Broj učesnika	Broj seminara
Vaspitač u osnovnoj školi	57	2
Razvoj kritičkog mišljenja (RWCT) (srednje stručne škole)	69	3
Motivacija u nastavi geografije	17	1
Oprema, pribor, pomagala i ostale specifičnosti u ostvarivanju vaspitanja i obrazovanja djece sa smetnjama u tjelesnom razvoju	33	1

Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji	142	6
Kultura ljudskih prava	44	2
Primjena Baterije testova sa metodologijom praćenja fizičkog (tjelesnog) razvoja i fizičkih sposobnosti učenika u Crnoj Gori	23	1
Dodatna nastava iz matematike u drugom ciklusu osnovne škole	30	1
Kreativnost učitelja u nastavi matematike	39	1
Uključivanje RE djece u predškolsko obrazovanje	19	1
Nastava jezika i književnosti u II i III ciklusu osnovne škole	102	3
Novi pristup obuci nastavnika biologije u osnovnoj školi po sistemu „IBSME“	39	1
Istraživački metod u nastavi fizike u osnovnoj školi	27	1
Kooperativno učenje (podrška PRNŠ-u)	34	1
Razvoj kritičkog mišljenja (RWCT) (podrška PRNŠ-u)	66	2
Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi (podrška PRNŠ-u, srednje stručne škole)	76	2
Akciono istraživanje	30	1
Interkativna obuka – program za trenere	13	1
UKUPNO	860	31

Tabela 2: Program obuke direktora vaspitno-obrazovnih institucija (2013)

Modul	Broj učesnika	Broj seminara
Zakonodavstvo i administracija	16	1
Planiranje, programiranje, organizovanje i praćenje rada vaspitno-obrazovne ustanove	19	1
Nastava i učenje	20	1
Upravljanje ljudskim resursima	19	1
Obezbeđivanje kvaliteta rada škole	20	1
Saradnja direktora sa roditeljima, školskim odborom, lokalnom i širom zajednicom	20	1
UKUPNO	20	6

Tabela 3: Realizovani forumi za nastavnike, broj učesnika i broj seminara (2013)

Predmet i tema foruma	Broj učesnika	Broj foruma
Forum za profesore crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti: Pristup djelu Iva Andrića u osnovnoj školi; Udžbenik u nastavi jezika i književnosti	93	2
Forum za profesore hemije: Eksperiment u nastavi	21	1
Forum za profesore matematike: Analiza rezultata ispita iz matematike u gimnazijama i stručnim školama (gimnazija)	18	1
Forum za učitelje: Ekskurzije i izleti u nastavi prirode i društva	42	1
Forum za profesore matematike: Pisa testiranje – formiranje testova i primjeri zadataka (osnovna škola)	18	1
Forum za profesore informatike: Implementacija predmetnog programa – teorijsko praktični aspekti	24	1
Forum za profesore geografije: Elementarne nepogode i nastava geografije	19	1
Forum za profesore italijanskog: Nastava gramatike u komunikativnoj nastavi italijanskog jezika	20	1
Forum za profesore matematike: Nastava matematike i ICT	30	1

UKUPNO**285****10****Tabela 4: Realizovani programi obuke i forumi, broj učesnika i broj seminara/foruma u organizaciji drugih institucija (2013)**

Program	Broj učesnika	Broj seminara
Senzorna integracija djece u preškolskim i školskim ustanovama (JU Centar „1. jun“, Podgorica, JU Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“)	36	2
Upotreba pitanja u nastavi (OŠ „Meksiko“, Bar JU Srednja poljoprivredna škola, Bar)	51	2
Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi (JU Srednja stručna škola, Pljevlja)	18	1
Obrazovanje u vanrednim situacijama (UNICEF)	198	10
Techniques for teaching young learners (Britanski savjet)	39	1
Nastava moderne istorije jugoistočne Evrope	43	2
Akciono straživanje (Britanski savjet)	30	1
Propusnica za demokratiju – podrška nastavnicima u pripremi učenika za aktivno građanstvo (Savjet Evrope)	21	1
Istraživanje humanitarnog prava (OEBS, Kancelarija u Podgorici)	15	1
Program stručnog usavršavanja nastavnika za implemetaciju sadržaja održivog razvoja (REC)	75	3
Obrazovanje za društvenu pravdu – protiv strootipa i predrasuda (program za odrasle) (Romski obrazovni fond)	32	1
Obrazovanje za društvenu pravdu – kurikulum (Romski obrazovni fond)	32	1
UKUPNO	558	26
FORUMI za profesore engleskog jezika (Britanski savjet)	Broj učesnika	Broj foruma
The Speaking Skill: Teaching, Testing and Tips	34	1
Effective classroom management	47	1
The Power of Project-based Learning	32	1
Learn to Write ... Write to Learn	19	1
Learning Styles	29	1
Reflective Practice	25	1
Grammar	24	1
Process Writing	23	1
UKUPNO	233	8

Međunarodni seminari (Savjet Evrope). – *Zavod za školstvo* je intenzivirao saradnju sa *Savjetom Evrope* na polju učešća nastavnika u programima obuke. Tokom ove godine nastavnici su pohađali sljedeće seminare: *Obrazovanjem do demokratije i ljudskih prava*, *Ljetnja škola Pestaloci*, *Evaluacija interkulturalne kompetencije*, *RELANG – Priprema testova u skladu sa Zajedničkim evropskim okvirom za žive jezike*, *Kvalitetno i inkluzivno obrazovanje: posebna uloga jezika*, *Različita djeca – jednake mogućnosti*, *Demokratija i dječija prava u osnovnom obrazovanju*, *Seksualno*

obrazovanje – lični razvoj, prevencija diskriminacije i nasilja – Modul A, Evropski portfolio za obrazovanje vaspitača i Ljetnja akademija Ljudska prava u akciji.

Mreža za građansko obrazovanje u zemljama jugoistočne Evrope – Zavod za školstvo, Savjet Evrope i Evropski Vergalend centar iz Norveške i 2013. godine organizovali su *Ljetnju akademiju Ljudska prava u akciji* kao zajedničku inicijativu za zemlje Jugoistočne Evrope. Ljetnja akademija ima za cilj da odgovori na politiku Savjeta Evrope o unapređenju obrazovanja za demokratsko građanstvo, posebno u dijelu Preporuke CM/Rec(2010)7 o *Povelji o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava*, Savjeta Evrope. Crna Gora je domaćin Ljetnje akademije, i kao članica Savjeta Evrope, promoviše širenje i sprovođenje načela pomenute *Povelje*.

Obuka direktora vaspitno-obrazovnih ustanova. – U okviru projekta *Izgradnja kapaciteta menadžmenta škole i nastavnika* koji Zavod za školstvo realizuje u saradnji sa međunarodnom organizacijom Lux-Development urađen je *Program obuke za rukovodioce vaspitno-obrazovnih ustanova* koji sadrži šest modula, jedinstvenih za direktore svih vaspitno-obrazovnih ustanova i dva modula namijenjena direktorima srednjih stručnih škola.

Programski cilj 2: Obezbijediti ponudu i mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja nastavnika. – Zavod za školstvo je u skladu sa Pravilnikom o programu i organizaciji oblika stručnog usavršavanja nastavnika (Službeni list RCG, br. 20/04), raspisao konkurs za izbor programa stručnog usavršavanja nastavnika u školskoj 2013/2014. godini. Komisija za izbor i vrednovanje ponuđenih programa stručnog usavršavanja Zavoda za školstvo akreditovala je **158 programa**, a Ministarstvo prosvjete je potvrdilo akreditaciju izabranih programa.

Našim nastavnicima je ovim katalogom ponuđen spektar različitih programa čiji su autori univerzitetski profesori i renomirani stručnjaci iz redova prosvjetnih radnika, od obrazovnih institucija do škola i vrtića. *Katalog stručnog usavršavanja nastavnika za školsku 2013/14. godinu*, objavljen je u elektronskoj formi na sajtu Zavoda za školstvo.

Programski cilj 3: Pratiti i podržati model PRNŠ/V-a. – Savjetovanja su dio podrške profesionalnom razvoju koji se odvija u školama i vrtićima od strane Zavoda za školstvo. Nacionalni koordinatori za PRNŠ/V, savjetnici u Odsjeku za KPR, organizuju savjetovanja sa ciljem unapređenja aktivnosti profesionalnog razvoja u samoj obrazovnoj ustanovi. Teme savjetovanja najčešće su aktuelna dešavanja u ovoj oblasti kod nas, u okruženju i šire, kao i unapređenja sistema profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori.

U saradnji sa Britanskim savjetom krajem maja i tokom juna 2013. godine, organizovane su **četiri prezentacije novih i inoviranih segmenta sistema profesionalnog razvoja nastavnika** u Crnoj Gori, kao i drugog, izmijenjenog i dopunjenog izdanja priručnika za profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, za nekoliko ciljnih grupa: direktore škola, nadzornike i savjetnike u Zavodu za školstvo i koordinateure za profesionalni razvoj u školama, vrtićima i resursnim centrima.

Programski cilj 4: Formirati timove trenera. – Tokom 2013. godine Zavod/Odsjek za KPR nastavio je sa formiranjem tima **trenera** kako bismo imali kompetentne nastavnike i

predstavnik drugih obrazovnih institucija kada je posao voditelja interaktivne obuke u pitanju. Održan je jedan četvorodnevni seminar Interaktivna obuka – program za trenere koji je pohađalo 13 profesora iz osnovnih i srednjih škola.

Programski cilj 5: Unaprijediti sistem profesionalnog razvoja nastavnika. – Tokom 2013. godine radili smo na unapređenju sistema profesionalnog razvoja nastavnika kroz saradnju sa Britanskim savjetom i prilagođavanje razvojnih faza u karijeri nastavnika opisanih u britanskom okviru za profesionalni razvoj nastavnika engleskog jezika svim nastavnicima. Cilj ovog dokumenta jeste podizanje kompetencija nastavnika i unapređenje kvaliteta nastave. Prilagođavanje je realizovala radna grupa sastavljena od nastavnika, pedagoga, psihologa i savjetnika iz Zavoda. Okvir pruža smjernice nastavnicima da procjenjuju svoj trenutni status u profesiji, te na osnovu toga prepoznaju vlastite potrebe i planiraju korake za dalje napredovanje. Razvojne faze i njihov opis postale su dio novog izdanja priručnika o PRNŠ/V-u. Osim toga, dodata su nova poglavlja i izvršene izvjesne izmjene postojećih formulara. Posebno važan je dodatak Rukovođenje profesionalnim razvojem - kao svojevrsna pomoć rukovodiocima obrazovno-vaspitnih institucija, u kojem su navedeni pozitivni znaci profesionalnog razvoja nastavnika i ponuđeni načini na koje direktor može da ih podrži. Data je, takođe, i tabela sa negativnim znacima razvoja, kao i načini na koje direktor može pomoći nastavniku kod kojeg ih prepoznaje. Unaprijeđen je i formular za izradu ličnog plana profesionalnog razvoja, kao i način praćenja njegove realizacije.

Programski cilj 6: Unaprijediti saradnju sa institucijama koje obrazuju nastavnike ili nude programe stručnog usavršavanja. – Saradnja sa ovim organizacijama uglavnom se zasniva na podršci i realizaciji programa obuke nastavnika.

Programski cilj 7: Unaprijediti kapacitete zaposlenih u Odsjeku za KPR. – Usavršavanje nastavnika je realizovano učešćem na konferencijama, seminarima, studentskim posjetama, prezentacijama, okruglim stolovima i dr.

Programski cilj 8: Informisati prosvjetnu i drugu javnost o aktivnostima na polju profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori. – Redovno je izlazio časopis *Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori* (br. 11, jun 2013, i br. 12, decembar 2013). U časopisu afirmišemo nastavnike koji su posebno aktivni na planu profesionalnog razvoja u svojim školama, kao i njihove škole, ističemo kvalitetne primjere profesionalnog razvoja u školama i vrtićima, predstavljamo iskustva naših nastavnika sa pohađanja seminara i drugih aktivnosti profesionalnog razvoja u zemlji i inostranstvu, predstavljamo nove ideje i rješenja u odnosu na profesionalni razvoj, prenosimo zanimljiva dešavanja iz okruženja i šire na ovom polju, kao i korisne aktivnosti (akciona istraživanja, saradničko učenje itd.).

Unapređenje komunikacije sa školama putem sajta i formulari KPR-a – Zavod za školstvo/Odsjek za KPR sa ciljem povećanja efikasnosti i unapređenja komunikacije sa školama, kao i funkcionalnog korišćenja ICT-a, od oktobra 2012. godine, *Kalendar programa obuke nastavnika* izlaže na svom sajtu. *Kalendar* sadrži naziv programa obuke, ciljnu grupu, mjesto i vrijeme održavanja seminara i napomene. Koordinator za profesionalni razvoj u školi, ili neko drugi koga odredi direktor, redovno otvara sajt Zavoda i prati *Kalendar* kako bi blagovremeno prijavio nastavnike za pohađanje ponuđenih programa obuke.

Ažuriranje elektronske baze podataka o svojim školama/vrtićima (PRNŠ/V) – Savjetnici *Odsjeka za KPR* formiraju i vode sopstvene baze podataka o školama za koje su nacionalni koordinatori.

KPR sistem u regionu, Evropi i na svjetskim skupovima. – Predstavnici Odsjeka za KPR učestvovali su na konferencijama i skupovima o profesionalnom razvoju u okruženju i šire, na kojima su predstavljene aktivnosti Crne Gore na tom polju. Među najznačajnijim skupovima izdvajaju se konferencije koje je organizovao Britanski savjet **Sarajevu i u Beogradu** o kontinuiranom profesionalnom razvoju nastavnika engleskog jezika. U Liverpulu je održana **47. IATEFL** konferencija, koja je takođe bila namijenjena profesorima engleskog jezika, u čijem radu je učestvovalo više od 2000 učesnika. Sistem profesionalnog razvoja nastavnika predstavljen je i na Šestoj međunarodnoj konferenciji **Changing reality through education** koja je održana u Jerusalimu i Tel Avivu, u Izraelu. Na Ohridu je, 19. i 20. novembra 2013. godine, u organizaciji Evropske komisije, održan seminar na temu **Obrazovanje i profesionalni razvoj nastavnika na Zapadnom Balkanu.**

Preporuke za naredni period:

- obezbijediti sredstva za realizaciju PRNŠ/V aktivnosti po školama i vrtićima kako bi ih uskladili sa svojim potrebama,
- obezbijediti renomirane stručnjake iz svih oblasti koji će izrađivati programe obuke kako bi nastavnicima pružili mogućnost stručnog usavršavanja,
- ubrzati administrativnu proceduru potvrđivanja programa obuke,
- podržati osnivanje i rad stručnih udruženja nastavnika.

2. Odsjek za utvrđivanje kvaliteta

Odsjek za utvrđivanje kvaliteta Zavoda za školstvo je realizovao utvrđivanje kvaliteta u 64 obrazovno-vaspitne ustanove, i to:

- predškolske ustanove – 11
- osnovne škole – 34
- srednje stručne škole – 6
- mješovite škole – 1
- umjetničke škole – 12

Za to vrijeme nadzornici su posjetili 849 nastavnika od ukupno 1.445 odnosno 56% i 38 vaspitača (79%) na 1.366 časova i napisano je 819 izvještaja.

Evaluirane ključne oblasti

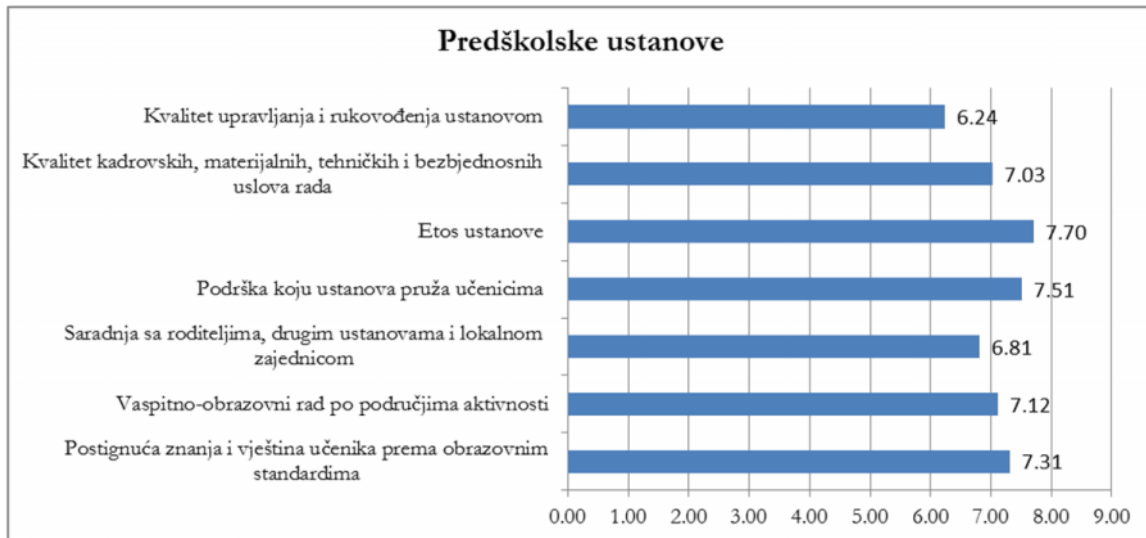
Prema Pravilniku o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada u ustanovama i Metodologiji za eksternu evaluaciju obrazovno-vaspitanog rada, okvir za utvrđivanje i procjenu kvaliteta sadrži sedam ključnih oblasti razrađenih na indikatore kvaliteta, na osnovu kojih se vrši eksterno vrednovanje kvaliteta rada ustanova.

Kvalitet obrazovno-vaspitanih ustanova procjenjuje/ocjenjuje se bodovima koji odgovaraju opisnim ocjenama. Tako se indikatori iskazuju opisnim ocjenama na četvorostepenoj skali:

- veoma uspješno, obuhvata 9 i 10 bodova;
- uspješno, obuhvata 8, 7 i 6 bodova;
- zadovoljava, obuhvata 5, 4 i 3 boda;
- ne zadovoljava, obuhvata 2 i 1 bod.

I Rezultati – predškolske ustanove

Grafički prikaz kvaliteta

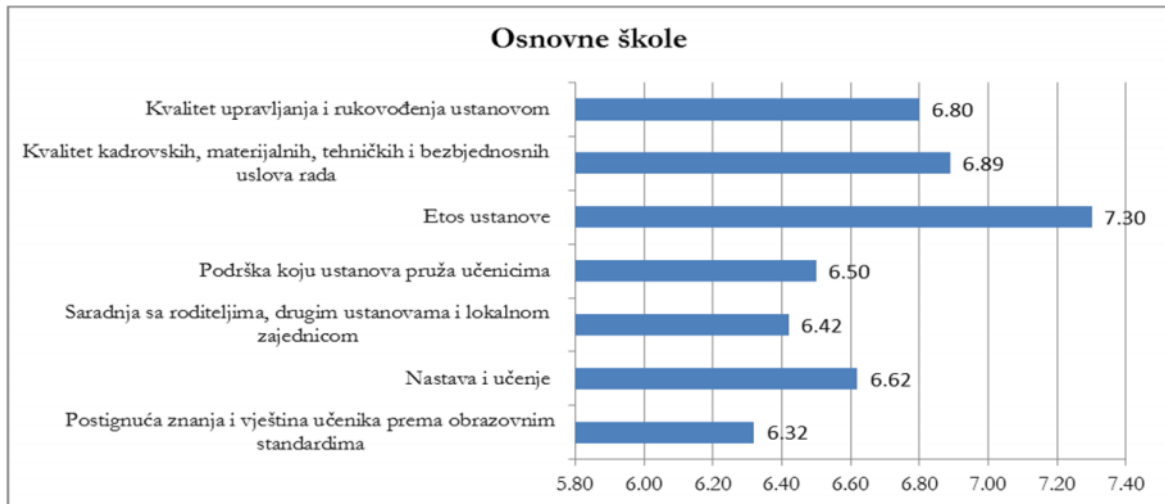

Preporuke za poboljšanje:

- Godišnje programe rada usaglasiti sa ostalim dokumentima;
- Formirati komisiju, uraditi plan za samoevaluaciju i sprovoditi proces samoevaluacije u skladu sa zakonom;
- Organizovati polaganje stručnog ispita vaspitačima pripravnicima;
- Sačiniti plan profesionalnog razvoja na nivou ustanove;
- Sačiniti Pravilnik o nagrađivanju i pohvaljivanju zaposlenih;
- Donijeti pravilnik o kućnom redu ustanove i javno ga istaći;
- Didaktički materijal i sredstava prilagoditi prisutnom broju djece;
- Za primjenu specijalizovanih programa neophodna je verifikacija Nacionalnog savjeta;
- Regulisati odnose u produženom boravku sa školom i roditeljima;
- Rad sa jaslenim uzrastom djece planirati po važećem programu;
- Podatke u portfolijima sistematizovati u kontinuitetu;
- Medicinske sestre treba da vode evidenciju o ukupnom razvoju djece;
- Vaspitači treba da identifikuju djecu sa naglašenijim interesovanjima za neku oblast.

II Rezultati - osnovne škole

Grafički prikaz kvaliteta

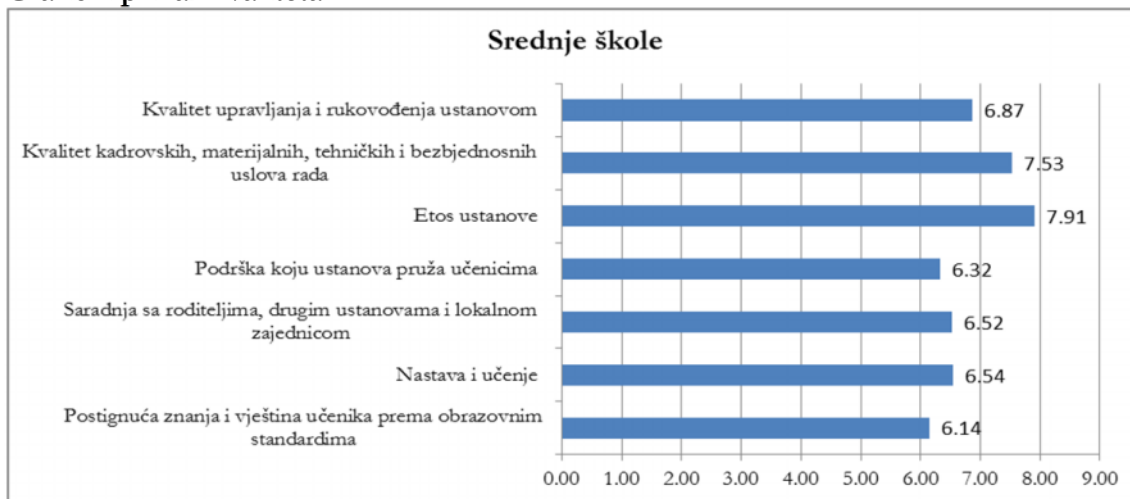
Preporuke za poboljšanje:

- Uskladiti Program razvoja, Godišnji plan rada i akcione planove;
- Rad stručnih organa treba poboljšati s akcentom na nastavu i učenje;
- Proces samoevaluacije treba da bude u skladu sa zakonom;
- Analizirati izvještaj o pedagoško-instruktivnom radu direktora i saradnika;
- Potrebno je sistematično praćenje i evaluacija pri vođenju pedagoške dokumentacije;
- Povećati broj kabineta i poboljšati njihovu opremljenost;
- Školske biblioteke dopuniti stručnom literaturom i multimedijalnim sadržajima;
- U školskim objektima potrebna je veća zaštita i sigurnost učenika i zaposlenih;
- Poboljšati sanitarno-higijenske uslove i zaštitu životne sredine;
- Uraditi Pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih i dosljedno ga primjenjivati;
- Dopunsku nastavu planirati od početka školske godine i realizovati iz svih predmeta;
- Prepoznati nadarene učenike i obezbijediti im adekvatnu podršku za viši nivo postignuća;
- Obavezati sve nastavnike da rade IROP-e za sve nastavne predmete;
- Spriječiti pojavu omalovažavanja i vrijeđanja ličnosti učenika;
- Poboljšati informisanost roditelja o radu Savjeta roditelja;
- Više uključiti lokalnu sredinu u cjelokupni rad Škole;
- Podsticati roditelje da participiraju u planiranju otvorenog dijela kurikuluma;
- Organizovati savjetovanja za roditelje, tribine i edukativne radionice;
- U nastavi češće primjenjivati kombinaciju raznovrsnih metoda i oblika rada;
- Učiti učenike kako da povežu nastavne sadržaje sa primjerima iz svakodnevnog života;
- Ciljevi iz otvorenog dijela kurikuluma treba da budu adekvatnije planirani;
- Poboljšati uslove rada za nastavu fizičkog vaspitanja;
- Obezbijediti formiranje i opremanje potrebnog broja kabineta;
- Realizovati ueničke školske eksperimente;

- Biblioteke opremiti odgovarajućim naslovima stručne literature;
- Stručni aktivni treba da redovno analiziraju efekte obrazovno-vaspitnog rada;
- Dopunsku i dodatnu nastavu održavati redovno, uz urednu evidenciju i analizu efekata;
- Intenzivirati rad sa nadarenim učenicima i obezbijediti veće učešće učenika na državnim takmičenjima;
- Sistematično vršiti analizu obrazovno-vaspitnih postignuća učenika i predlagati mjere i aktivnosti za njihovo unapređivanje (akcioni planovi poboljšanja).

III Rezultati – srednje škole

Grafički prikaz kvaliteta

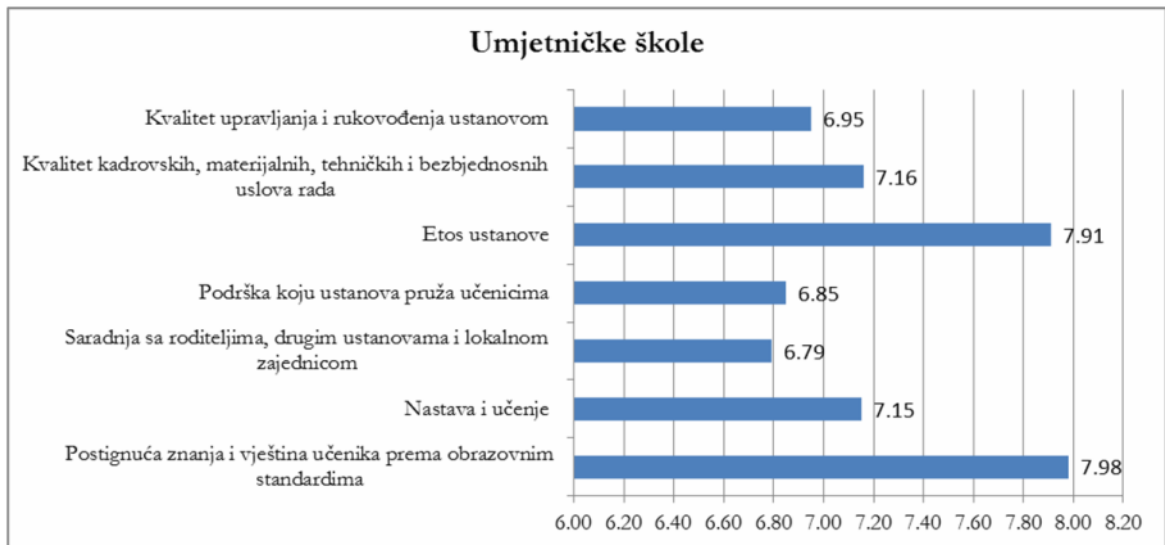
Preporuke za poboljšanje:

- Izvještaji o realizaciji u prethodnom periodu treba da budu polazne osnove za izradu Godišnjeg plana;
- Na stručnim aktivima treba analizirati realizaciju svih oblika obrazovno-vaspitnog rada;
- Samoevaluaciju treba realizovati u skladu sa zakonom;
- Potrebno je pratiti realizaciju plana unapređivanja;
- Potrebno je uraditi Plan hospitacija i učiniti ga transparentnim;
- Program razvoja Škole uraditi uz punu saradnju svih učesnika;
- Osavremeniti knjižni fond u školskim bibliotekama i uvesti multimedijalnu tehnologiju;
- Prostorne uslove u školama prilagoditi učenicima sa smetnjama u razvoju;
- U nastavi opšteobrazovnih predmeta češće koristiti informatičku opremu;
- Učenicima omogućiti korišćenje sale za fizičko vaspitanje za vannastavne aktivnosti;
- Organizovati sanitarne zdravstvene preglede zaposlenih;
- Poboljšati stepen higijene u školama;
- Identifikovati razloge kršenja pravila Kućnog reda;
- Etički kodeks sa kodeksom ponašanja usvojiti na sjednici Nastavničkog vijeća;
- Izraditi plan i program dopunske nastave;
- Realizovati i analizirati efekte dopunske nastave od početka školske godine;

- Dodatnu nastavu organizovati kao poseban vid podrške učenicima;
- Na nivou škole oformiti multiprofesionalni tim za pomoć djeci sa posebnim potrebama i edukovati nastavnike za izradu IROP-a;
- Ponuditi učenicima veći izbor vannastavnih sadržaja sa analizom efekata i realizacije;
- Preispitati i otkloniti slučajeve omalovažavanja i vrijeđanja učenika;
- Više afirmisati zdrave stilove života;
- Različitim oblicima komunikacije poboljšati informisanost roditelja o radu Savjeta;
- Više uključiti lokalnu sredinu u cjelokupni rad Škole i planiranje programa;
- Organizovati savjetovanja, edukativne radionice i tribine za roditelje;
- Podsticati učenike da povežu nastavne sadržaje sa primjerima iz svakodnevnog života;
- Podsticati učenike da razvijaju kritičko mišljenje;
- Ostvarivati viši nivo kvalitetnije komunikacije učenik – nastavnik;
- Unaprijediti operativno planiranje;
- Ciljevi otvorenog dijela programa treba da budu adekvatnije planirani;
- Stalno raditi na opremanju potrebnog broja kabineta;
- Utvrditi kriterijume ocjenjivanja;
- Procjenu znanja učenika pratiti u kontinuitetu;
- Stručni aktivni treba detaljnije da se bave razmatranjem stručnih pitanja;
- Dodatnu i dopunsku nastavu znatno bolje organizovati;
- Organizovati rad sekcija iz više predmeta;
- Motivisati učenike za učešće na školskim i višim nivoima takmičenja;
- Raditi komparativne analize postignuća učenika;
- Redovnije vrednovati učenička postignuća;
- Uzroke slabijih postignuća identifikovati po predmetima i razredima;
- Organizovati školska takmičenja iz opšteobrazovnih predmeta i drugih oblasti;
- Vršiti analizu o usaglašenosti kriterijuma ocjenjivanja i na osnovu toga utvrditi razloge oscilacija između klasifikacionih perioda, posebno u odnosu na kraj školske godine.

IV Rezultati – umjetničke škole

Grafički prikaz kvaliteta

Preporuke za poboljšanje:

- Stručni organi treba da se bave, pored kvantitativne i kvalitativnom analizom rezultata rada škole i predlažu mjere za njihovo poboljšanje;
- Potrebno je poboljšati opremljenost specijalizovanih učionica i kabineta;
- Sačiniti Plan profesionalnog razvoja i voditi portfolio PRNŠ za sve nastavnike;
- Obezbijediti računare u pojedinim učionicama;
- Dobre međuljudske odnose promovisati u lokalnoj zajednici i šire;
- Donijeti Pravilnik o nagrađivanju;
- Kontinuirano raditi na podizanju svijesti o problemima zaštite učenika;
- Podsticati Savjet roditelja da daje inicijative za unapređivanje obrazovno-vaspitnog rada;
- Insistirati na planiranju 20 % otvorenog dijela programa;
- Stručni organi škola treba da unaprijede analize uspjeha učenika i donesu odgovarajuće preporuke za dalje poboljšanje uspjeha;
- Poželjna je bolja koordinacija među stručnim aktivima kao i česte hospitacije.

Nacionalni savjet za obrazovanje

Tokom 2013. godine održano je 8 sjednica Nacionalnog savjeta za obrazovanje.

Savjet je **donio:**

- 13 ispitnih kataloga za provjeru znanja učenika na kraju trećeg ciklusa osnovne škole

- Plan i program vaspitno obrazovnog rada za djecu sa autizmom u Resursnim centrima i za djecu sa kombinovanim smetnjama
- 11 programa za obrazovanje odraslih – za stručna osposobljavanja
- Metodologiju izrade obrazovnih programa u stručnom obrazovanju
- 57 ispitnih kataloga za stručne kvalifikacije
- Programme obrazovanja za učenje crnogorskog znakovnog jezika- Nivo A i Nivo B
- Program obuke za direktore vaspitno-obrazovnih ustanova
- Program rane intervencije za djecu sa tjelesnim kombinovanim smetnjama (dvije ili više smetnji od kojih je dominantna tjelesna smetnja) i teškim hroničnim smetnjama do 4 godine
- Program rane intervencije za djecu sa smetnjama vida do 6 godina
- Mjerila za utvrđivanje punovažnosti i jednake vrijednosti obrazovnog programa privatne ustanove sa javno važećim obrazovnim programom
- Program obrazovanja odraslih za učenje Crnogorskog jezika
- 3 prilagođena programa obrazovanja odraslih za lica sa invaliditetom.

Savjet je **utvrdio**:

- Listu potencijalnih recenzenata za udžbenike u srednjem stručnom obrazovanju - područja rada: Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita; Građevina, geodezija, arhitektura; Elektrotehnika; Mašinstvo; Saobraćaj; Trgovina, turizam i ugostiteljstvo
- Punovažnost obrazovnog programa privatne predškolske ustanove „Montesori - Zvono“ iz Nikšića
- Liste potencijalnih recenzenata za nastavna sredstva u predškolskom vaspitanju i obrazovanju
- Program za pripremne vrtiće za romsku i egipćansku djecu.

DIREKTOR

Pavle Goranović, s.r.

CRNA GORA
UPRAVA ZA MLADE I SPORT

Br: 01-180

Datum 17 .02.2014. godine

Izveštaj o radu i stanju Uprave za mlade i sport za 2013. godinu

Novaka Miloševa br.28 81000 Podgorica

TEL: (+382) 20 232 167; FAX: (+382) 20 232 158

Web: www.upravazamladeisport.me , **E-mail:** ums@ums.gov.me

Razvoj sporta na nacionalnom nivou

U oblasti **sporta** nastavljeno je sa obezbjeđivanjem uslova za realizaciju programa od javnog interesa, koji su definisani Nacionalnim programom razvoja sporta uz normativnu dogradnju sistema sporta u Crnoj Gori.

U cilju podrške programa sportskih organizacija, Uprava je, na osnovu prethodno raspisanog konkursa za sufinansiranje programa u sportu za 2013. godinu, donijela Odluku, a na osnovu nje i Rješenje za sufinansiranje 50 nacionalnih sportskih saveza u iznosu od 1.492.000,00 eura i 372 sportske organizacije, čija su sjedišta u svim crnogorskim opštinama, u iznosu od 246.500,00 eura. Na osnovu Zakona o sportu, Pravilnika o bližim uslovima i načinu sticanja statusa vrhunski sportista i Uredbe o kriterijumima za utvrđivanje visine premije i naknade za ostvarene sportske rezultate, Uprava je za 2013. godinu donijela 43 Rješenje po kojima je vrhunskim sportistima opredijelila naknade, kao i 7 Rješenja o sportskoj invalidnini.

Upravi za mlade i sport, sportske organizacije, u skladu sa Zakonom o sportu pokrenule su postupak preregistracije i usklađivanje organizacije i opštih akata, dostavili su 236 zahtjeva za upis u Registar sportskih organizacija. U zakonom predviđenom roku Uprava je donijela 183 rješenja o upisu u Registar sportskih organizacija. Zahtjevi koji nijesu bili potpuni, blagovremeni i uredni vraćeni su, podnosiocima zahtjeva, i ukazano im je šta treba da isprave, ovih zahtjeva je bilo 53. Takođe je donešeno i jedno rješenje o sticanju statusa **vrhunski sportista** Crne Gore i 4 rješenja na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Izdali smo 15 potvrda o upisu u Registar sportskih organizacija. U 2013. godini imali smo 9 zahtjeva o slobodnom pristupu informacijama – riješeno; 4 presude Upravnog suda Crne Gore

- nije riješeno, pravo na naknadu; 1 presudu Vrhovnog suda Crne Gore - nije riješeno; 4 žalbe nije riješeno - u odnosu na jednu žalbu, postupak se obnovio, Velibor Obradović. U odnosu na pravo na naknadu istu je ostavilo 41 lice sa tim da je 1 lice, Božidar Stanišić preminuo, dva lica su stekla pravo po tom osnovu i to Đorđije Vujičić alpinista iz Nikšića i Ranko Perović vaterpolista iz Kotora.

Inspekcija za sport

- ✓ Formiran međuresorski Radni tim za obilazak sportskih klubova, udruženja i saveza upisanih u RSO, zbog vršenja uvida rada i utvrđivanja postojećeg stanja funkcionisanja sportskih organizacija, koji rad je neophodno uskladiti sa Zakonom o sportu i Nacionalnim programom razvoja sporta, naslanjajući se na važeće međunarodne propise i standarde.

Mjerama i aktivnostima Uprave

Stvoreni su ambijent i uslovi za realizaciju programa od javnog interesa koji su u funkciji:

- ✓ Ostvarivanja vrhunskih sportskih rezultata kako klubskih tako i reprezentativnih, kroz učešće crnogorskih trofejnih klubova u sistemu evropskih takmičenja i crnogorskih reprezentativnih selekcija u svim uzrasnim kategorijama u međunarodnim sistemima takmičenja.
- ✓ Uključivanje što većeg broja građana, posebno mladih u sportske i sportsko rekreativne aktivnosti u sistemu odgovarajućih takmičenja sportske rekreacije, školskog i studentskog sporta (preko 35.000 sportista je uključeno u aktivnosti koje se sprovode u preko 1.000 registrovanih sportskih organizacija, oko 30.000

učenika osnovnih škola je uključeno u program školskog sporta tj. školskih sportskih takmičenja, oko 2.000 studenata je uključeno u sportska takmičenja univerziteta Crne Gore i preko 5.000 odraslih je uključeno u organizacione sportske-rekreativne aktivnosti).

Prioritetna polja

U cilju obezbjeđivanja potpune primjene Zakona o sportu i sprovođenja Nacionalnog programa razvoja sporta u Crnoj Gori, neophodno je ubrzati proceduru izrade i donošenja sljedećih podzakonskih akta:

- Pravilnik o bližim uslovima i način sticanja statusa vrhunski sportista;
- Uredba o kriterijumima za utvrđivanje visine naknada i premija za ostvarne sportske rezultate;
- Pravilnik o kriterijumima za proglašavanje zaslužnog sportskog radnika Crne Gore;
- Pravilnik o bližim uslovima o ispunjenosti uslova za obavljanje sportske djelatnosti;
- Pravilnik o načinu vođenja Registra, postupku registracije i brisanja iz Registra sportskih organizacija;
- Pravilnik o sadržaju, načinu i postupku vođenja evidencija u sportu;
- Pravilnik o sadržaju, načinu vođenja, čuvanja, održavanja i korišćenja podataka Centralnog registra za sport;
- Pravilnik o načinu i postupku donošenja godišnjeg plana, uslova, mjerila i kriterijuma za dodjelu sredstava i kontrolu nad realizacijom programa.

Kreiranje Zakona o mladima

U toku 2012. godine, Uprava za mlade i sport i nadležno ministarstvo pristupili su izradi Zakona o mladima. Radna grupa za izradu Zakona se nije sastajala u četvrtom kvartalu zbog obaveza predsjednice i nekoliko članova radne grupe oko pregovoračkog poglavlja 26. Radna grupa je iznova formirana 2013. godine a donošenje Zakona o mladima predviđeno za treći kvartal iste godine. Nacrt prijedloga Zakona nije išao na javne rasprave niti je prošao ostale procedure. Usvajanje Zakona je odloženo za 2014. godinu.

Zapošljavanje i učešće mladih

U 2013. godini Uprava je partner na projektu koji koordiniše Sistem Ujedinjenih nacija u zemlji a u cilju osnaživanja mladih i podrške njihovoj ekonomskoj integraciji na sjeveru Crne Gore. Kroz partnerstvo na projektu koji ima za cilj sprovođenje Milenijumskih razvojnih ciljeva u Crnoj Gori, u dijelu smanjenja relativnog siromaštva i druge dimenzije siromaštva sa posebnim fokusom na mlade, koji je koordinisalo Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u partnerstvu sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Sistemom Ujedinjenih nacija u zemlji, usvojen je Akcioni plan za unapređenje zapošljavanja mladih za 2014. Godinu.

Međunarodna saradnja

- ✓ Povodom mogućnosti organizacije trke „Giro d’Italia“ u Crnoj Gori organizovana su dva sastanka sa predstavnicima RCS kompanije iz Italije. Na posljednjem sastanku 29. oktobra 2013. godine u Podgorici održana je prezentacija RCS kompanije u vezi sa organizovanjem manifestacije. RCS kompanija je izvršila uvid u smještajne potencijale i putnu infrastrukturu Crne Gore pri čemu je konstatovano da Crna Gora raspolaže neophodnim kapacitetima.
- ✓ Predstavnik Uprave (kao član Izvršnog odbora EPAS) učestvovao u sprovođenju projekta ”Youth in Action“/ stručno osposobljavanje kadrova Teniskog saveza Bugarske (treneri i administratori), 07-10. novembra, 2013. godine.
- ✓ Predstavnik Uprave (kao član Izvršnog odbora EPAS) učestvovao na sastanku IO Savjeta Evrope EPAS, 14-15. novembra, 2013. godine.
- ✓ Predstavnik Uprave učestvovao (kao član IO EPAS) u pregovorima sa Evropskom unijom u oblasti sporta, 20. novembar, 2013. godine.
- ✓ Predstavnici Uprave učestvovali u osmišljavanju modela regionalne saradnje u oblasti univerzitetskog sporta sa kolegama iz Republike Srbije, Republike Hrvatske i Republike Slovenije, septembar-decembar, 2013. godine.
- ✓ Uprava za mlade i sport ima predstavnika od 2012. godine u Evropskom koordinacionom odboru za mlade (CDEJ) pri Savjetu Evrope koji okuplja predstavnike ministarstava zadužene za oblast mladi iz 49 država. U toku 2013. zaposlena u Upravi je

učestvovala na dva sastanka ovog odbora i na konferencijama „Mladi u 2020. Godini“(Budimpešta, 01 – 03. oktobar) i „Suzbijanje govora mržnje na internetu“(Strazbur, 07-09. novembar).

✓ Crna Gora učestvuje u programu partnerstva Savjeta Evrope i Evropske komisije u oblasti mladih kroz grupu istraživača i mrežu nacionalnih korespondenata za omladinsku politiku.

✓ Crna Gora učestvuje u sprovođenju Kampanje o suzbijanju govora mržnje na internetu koju je inicirao sektor mladih Savjeta Evrope.

✓ Uprava za mlade i sport ima svog predstavnika u Komitetu za program Evropske komisije Erasmus +.

✓ U skladu sa statusom zemlje posmatrača, delegacija Crne Gore je od 6. do 15. septembra učestvovala na VII Igrama Frankofonije, koje su se održale u Nici, Francuska.

✓ U periodu od 17.09.2013. godine do 19.09.2013. godine, predstavnici Uprave za mlade i sport boravili su u biliateralnim posjetama Ministarstvu omladine i sporta Republike Srbije i Ministarstvu omladine i sporta Republike Slovenije. Bilateralne posjete Ministarstvu nauke, obrazovanja, i sporta i Ministarstvu za socijalnu politiku i mlade Republike Hrvatske održane su 27-28.12.2013. godine.

Sportski pozdrav,

v.d. DIREKTOR

Igor Vušurović, s.r.